

SDRUŽENÍ KNIHOVEN
ČESKÉ REPUBLIKY

ROČENKA 2017

SDRU_K

2017

**SDRUŽENÍ
KNIHOVEN
ČESKÉ
REPUBLIKY
V ROCE
2017**

Úvod	6
Zpráva o činnosti Sdružení knihoven v roce 2017	7
Knihovny současnosti 2017	8
Knihovny.cz	17
Akademie PR	19
Revizní zpráva o hospodaření SDRUK za rok 2017	22
Zpráva ze studijní cesty po rakouských knihovnách	23
Zpráva ze studijní cesty po francouzských knihovnách	35
Sekce pro akvizici	48
Daniel Bechný, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje	
Sekce pro bibliografii	62
Eva Svobodová, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové	
Sekce pro historické fondy	67
Jitka Holásková, Vědecká knihovna v Olomouci	
Sekce pro informační technologie (IT)	69
Tomáš Kubíček, Moravská zemská knihovna	
Sekce pro informační vzdělávání uživatelů	71
Radomíra Kodetová, Krajská knihovna v Pardubicích	
Sekce pro regionální funkce	72
Blanka Konvalinková, Krajská vědecká knihovna v Liberci	
Sekce pro služby	74
Ivo Kareš, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích	

Úvod

RNDr. Tomáš Řehák
předseda Sdružení
knihoven ČR

Milé kolegyně, milí kolegové,

je mi velikou ctí být stále předsedou SDRUK a být i nadále v čele Sdružení, které zaštiťuje mnoho knihoven různého druhu na území České republiky. Zároveň sjednocuje jejich pracovníky a poskytuje jim informace o současném dění z oblasti českého knihovnictví. Informace si knihovny mezi sebou předávají nejen prostřednictvím již tradiční konference Knihovny současnosti, ale i skrze jednotlivé odborné sekce, které se věnují dílčím tématům a aktuálním otázkám z knihovnické oblasti.

Naše členská základna se i nadále rozrůstá a naše snahy směřují k tomu poskytovat členům Sdružení co největší možný prostor pro vyjádření se k aktuálnímu dění vzhledem k prudce se rozvíjejícím trendům v českém knihovnictví, které se snaží udržet krok s trendy knihovnictví světového. Budeme též podporovat úzký profesionální vztah mezi knihovníkem a čtenářem. Neboť právě na tomto vztahu bychom měli moderní knihovnu stavět a utvářet hodnoty nad rámec již zajetých kolejí. Chceme přicházet s inovacemi a poskytovat čtenářům relevantní fakta a rozvíjet jejich schopnost tato fakta přijímat a zpracovávat.

Těším se společně s vámi na to, co nám přinese budoucnost, a zároveň je mi potěšením již dnes s vámi všemi spolupracovat a vnímat změny, ke kterým postupně dochází.

Děkuji vám.

Volené orgány a členové Sdružení knihoven ČR

V čele Sdružení knihoven ČR zůstává i nadále RNDr. Tomáš Řehák, ředitel Městské knihovny v Praze. Stal se jím v roce 2015, v témže roce bylo sídlo Sdružení přesunuto z Ostravy do Prahy.

V současné době jsou členy Sdružení krajské, městské, vědecké, univerzitní a odborné knihovny, které mimo jiné spolupracují v rámci sekcí (sekce pro akvizici; pro bibliografii; pro historické fondy; pro informační vzdělávání uživatelů; pro informační technologie; pro regionální funkce; pro služby), jejichž činnost v roce 2017 bude zmíněna dále v textu. Sdružení bylo založeno v roce 1992 a na konci roku 2017 mělo celkem 53 členů. A v rozšiřování členské základny stále pokračujeme. Ambice je taková, aby se členské knihovny mohly co nejvíce zapojit do činnosti Sdružení a kupř. se i podílet na přípravě konference Knihovny současnosti – především v souvislosti s tematickým obsahem.

Valná hromada se konala 12. 4. v Krajské vědecké knihovně Liberec, účastnilo se jí 22 zástupců z členských knihoven. V rámci Valné hromady byla přednesena zpráva o hospodaření v roce 2016, zprávy z jednotlivých odborných sekcí, plán činnosti a rozpočet na rok 2017. Účastníci byli také informováni o přípravě konference Knihovny současnosti 2017, studijní cestě a současném stavu Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků a souvisejících rekvalifikačních kurzů.

ZPRÁVA O ČINNOSTI SDRUŽENÍ KNIHOVEN ČR V ROCE 2017

KNIHOVNY SOUČASNOSTI 2017

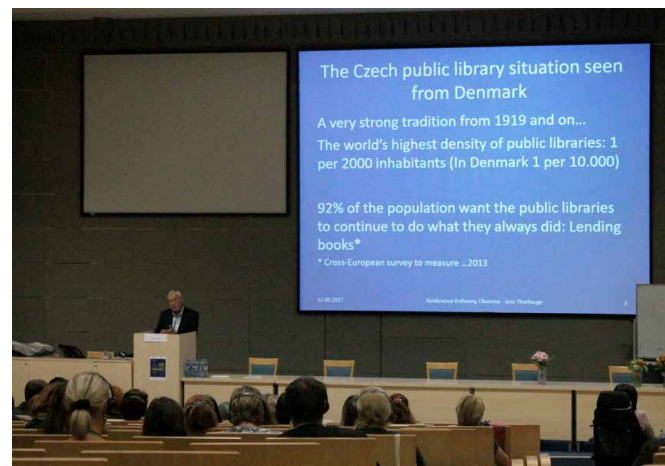
Dvacátý pátý ročník konference Knihovny současnosti se konal opět pod záštitou ministra kultury Mgr. Daniela Hermana a hejtmána Olomouckého kraje Ladislava Okleščka ve dnech 12.–14. září 2017 v Olomouci.

Mottem konference bylo „Zelená knihovná“ s podtitulem „Tvůříme knihovny jako otevřený prostor.“ V souvislosti s tím chápeme knihovny jako místo koncentrující velké množství informací a vědomostí, které by měly být dostupné všem a relativně rychle. Motto zároveň poukazovalo na to, že jsou knihovny stále otevřené novým technologiím a trendům v knihovnictví.

V programu byl kladen důraz na tato témata: moderní technologické trendy v knihovnách, vzdělávání knihovníků a uživatelů, management a personalistika, zajištění bezpečného prostředí pro čtenáře či témata zabývající se čtenáři se specifickými potřebami.

Ton van Vlimmeren

Jens Thorhauge

Zahraniční hosty jsme měli tentokrát dva: Ton van Vlimmeren (Nizozemí) a Jens Thorhauge (Dánsko). První den konference vystoupili s přednáškami na témata související s novými trendy a rozvojem v knihovnictví: Ton van Vlimmeren – Library development in the Netherlands; the Utrecht example a Jens Thorhauge – The new public library, models and activities. Druhý den konference vedli též dva zajímavé workshopy.

Tradičně (již po osmnácté) byly také v rámci zahájení konference předávány medaile Z. V. Tobolky. Letos byli oceněni:

PhDr. Helena Gajdušková, Masarykova veřejná knihovna Vsetín

Mgr. Blanka Konvalinková (třetí zprava), Krajská vědecká knihovna v Liberci

PhDr. Libuše Macháčová, Vědecká knihovna v Olomouci

Ing. Jiří Nechvátal, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

PhDr. Marie Šedá (druhá zleva), Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě

V druhém dnu konference si mohli účastníci zvolit z následujících pěti programových bloků:

1. Infobox

Blok zahrnoval přednášky tradičně zaměřené na sledování současných trendů v našich knihovnách, bleskovky v délce pěti minut i závěrečnou diskuzi. V přednáškách se objevila témata sledující postupující digitalizaci a související problémy s dlouhodobým uchováním digitalizátů a jejich vlastní prezentací. V přednášce o portálu Knihovny.cz byla rozvinuta představa o spuštění a podobě MVS a též jsme se dozvěděli o zkušenostech některých knihoven s připojením na portál a ke službě MojeID. A mimo jiné účastníci také zjistili, za jakých okolností může knihovna vydávat e-knihy a co pro to musí udělat.

Garant:

Mgr. Daniel Bechný – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Spolugaranti:

PhDr. Zuzana Kopencová – Městská knihovna v Praze

RNDr. Jitka Holásková – Vědecká knihovna v Olomouci

Ing. Jan Kaňka – Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně

2. Knihovna pro všechny

Název sekce skrývá současné podtitul „čtenáři se specifickými potřebami“. Blok byl věnován těm čtenářům, kteří mají oproti ostatním určité znevýhodnění. Byl zaměřen na podmínky, které by knihovny měly splňovat při práci s osobami s handicapem, při práci se seniory a jinými znevýhodněnými skupinami uživatelů. Byla popsána nejčastější postižení, se kterými se knihovníci při své práci mohou setkat, a také jsme se zabývali tím, jak s těmito uživateli komunikovat, aby byl zachován rovný přístup. Zmíněna byla též inkluze a to, jak je důležitá spolupráce s organizacemi, které zdravotně postižené sdružují. Na příkladech dobré praxe přednášející ukázali možnosti knihoven při začleňování handicapovaných osob do širší společnosti.

Garantky:

Mgr. Blanka Konvalinková – Krajská vědecká knihovna v Liberci

Mgr. Jana Linhartová – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem

3. Knihovna jako bezpečný veřejný prostor

Tématu bezpečnosti v knihovnách jsme se na konferenci věnovali již podruhé, neboť již v roce 2016 se ukázalo, že je potřeba zájem o toto téma dále rozvíjet a že přednesené příspěvky zdaleka nepostihly všechny problémy. V roce 2017 půldenní sekce na tato témata navázala a opět byl zdůrazněn protiklad mezi snahou vytvářet knihovnu jako otevřený veřejný prostor a nutností zajistit v tomto prostoru bezpečnost. Součástí bylo více příspěvků z praxe – tedy od samotných knihovníků. Část bloku se zabývala i aktuálním problémem ochrany osobních údajů v knihovnách – především ve vztahu k Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, které nabude účinnosti v květnu 2018.

Garant:

Ing. Jiří Mika – Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Spolugaranti:

Mgr. Jan Konrád – Městská knihovna v Praze

Mgr. Ivo Kareš – Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

4. Lidé v knihovnách (personalistika a management)

Připomněli jsme si, že knihovny nejsou izolovanými ostrovy. I v nich se může projevovat generační napětí, mezilidské konflikty a snaha bránit se změnám. Management knihovny by měl takové tendence co nejdříve rozpoznat a zodpovědně s nimi pracovat.

Zabývali jsme se také tím, že v centru zájmu každé knihovny by měli být její zaměstnanci. Jenom oni dokážou navázat osobní kontakt s uživateli, připoutat je k ní, přinést a realizovat nové

myšlenky. Knihovny potřebují vzdělané, motivované, přiměřeně spokojené lidi, schopné týmové práce i individuálních výkonů, kteří umí sladit svůj pracovní a osobní život. Sledovat, vyhodnocovat a využívat nové poznatky z oblasti personální práce je jedním z úkolů manažera.

A v souvislosti s tím příspěvky v bloku představily různé aspekty personální práce, včetně příkladů dobré praxe, i výsledky oborové kooperace, realizované v této oblasti.

Garantky:

PhDr. Zdeňka Friedlová – Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně

Mgr. Eva Svobodová – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

5. Vzdělávání knihovníků – aneb knihovník se učí a učí druhé – co to znamená?

Blok vzdělávání byl věnován jednak knihovníkům, kteří se v rámci své náplně práce věnují pedagogické činnosti a vzdělávají uživatele knihoven všech věkových kategorií, ale také knihovníkům obecně, kteří by měli být vzdělávání v souladu s přijatou koncepcí ČŽV. Součástí bloku byl vzhled do problematiky vysokoškolských knihoven, jejich možné spolupráce s veřejnými knihovnami včetně jejich možné role v oblasti vzdělávání. Na závěr bloku byla zařazena panelová diskuze.

Garantka:

Bc. Radka Kodetová – Krajská knihovna v Pardubicích

Spolugarant:

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, PhD. – Moravská zemská knihovna

Klíčové projekty českého knihovnictví

Garanti:

Mgr. Daniel Bechný – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

PhDr. Vít Richter – Národní knihovna ČR

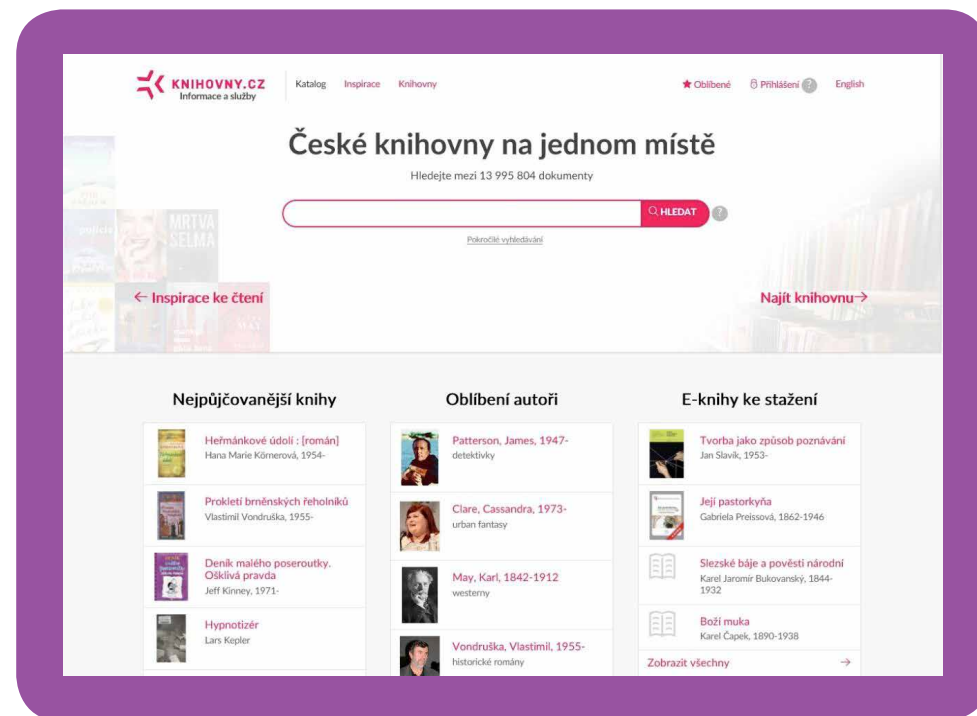
Partneři konference

Třetí den konference byl zaměřen na některé klíčové projekty českého knihovnictví spojené s portálem Knihovny.cz, s novelou Knihovního zákona a s Konceptí celoživotního vzdělávání knihovníků. V bloku přednášek se objevily aktuální informace o čtenářské kultuře u nás, o možném konci výměnného formátu MARC nebo o skutečném backgroundu knihovních systémů.

Sborník z konference byl opět vydán pouze jako e-kniha, která je ke stažení zdarma ze stránek SDRUKu.

Portál Knihovny.cz <https://www.knihovny.cz> nabízí jednotný přístup ke službám českých a moravských knihoven komukoli, odkudkoli a kdykoli. Po oficiálním spuštění portálu na podzim roku 2016 probíhalo intenzivní testování v plném provozu a la-dění, zapojování dalších knihoven a zdrojů. K domácím zdrojům přibyla díky nákupu centrálního indexu široká nabídka zahraničních zdrojů.

PORTÁL KNIHOVNY.CZ V ZÁVĚRU ROKU 2017

Portál Knihovny.cz je na konci roku 2017 plně funkční a stabilizovanou službou nabízející přístup k fondům a službám zapojených knihoven a dalším informačním zdrojům. K dvaadvaceti zakládajícím knihovnám, které podepsaly smlouvu o spolupráci na portálu v první vlně (jedná se o všechny krajské knihovny a většinu ústředních odborných knihoven), přistupují postupně další knihovny. Aktuálně je v portálu zapojeno 24 knihoven a 14 dalších informačních zdrojů, probíhá zapojování dalších 4 knihoven a 32 knihoven se připravuje na zapojení. Prodlevy při zapojování vznikají především z technických důvodů, protože knihovny musí připravit své systémy pro zapojení do portálu, což v některých případech trvá řadu měsíců až let. Řada přetrvávajících problémů však byla v poslední době vyřešena, takže by zapojování knihoven mělo být již snazší a postupovat rychleji. Vzhledem k tomu, že do portálu Knihovny.cz se zapojily hned v první vlně největší a nejvýznamnější české knihovny, nabízí k vyhledávání a dalšímu využití téměř 14 miliónů dokumentů, což je podstatně více než v případě dalších českých integrujících nástrojů.

V roce 2017 byl vysoutěžen, implementován a zprovozněn centrální index zahraničních zdrojů Ebsco Discovery Service (EDS), čímž dostali uživatelé portálu možnost prohledávat 369 991 593 záznamů ze zahraničních zdrojů a dostat se prostřednictvím linkserverů (portál využívá základní SFX linkserver JIB v kombinaci se specializovanými linkservery dalších institucí) přímo k plným textům dokumentů. Některé z nich jsou dostupné volně bez omezení, jiné pouze prostřednictvím knihovny, která k nim má předplacený přístup. Seznam knihoven s předplaceným přístupem nabízí portál také na jednom místě.

V roce 2017 bylo vytvořeno API pro propojení se službou Získej zaměřenou na meziknihovní služby.

Autor: Bohdana Stoklasová, Moravská zemská knihovna

V dubnu 2017 skončil první běh Akademie PR, kterého se zúčastnilo 21 zaměstnanců městských, univerzitních i krajských knihoven.

**AKADEMIE PR
V ROCE 2017**

Účastníci během Akademie PR vypracovali a začali realizovat svůj nový PR projekt, například na téma představení knihoven ve městě, biblioterapie, kampaň knihovny směrem ke specifické skupině čtenářů nebo nového pojetí čtenářských výzkumů. Díky setkávání na Akademii PR vznikla skupina na Facebooku, kde sdílíme příklady dobré praxe, případně se radíme o situacích, které se v knihovnách opakují. Účastníci hodnotili celou Akademii PR velmi kladně, mj. praktické workshopy, možnost sdílení zkušeností a získání kontaktů na kolegy.

Druhý ročník Akademie PR začal v říjnu 2017 se 17 účastníky, a to v rozsahu pěti pracovních dnů rozdělených do tří setkání.

Program realizuje opět tým vedený Mgr. Věrou Ondřichovou, který spolupracuje se špičkovými externími lektory. V rámci Akademie se zaměřujeme na plánování PR aktivit, mediatrénink, práci s novináři, přípravu podkladů pro sociální sítě a krizovou komunikaci.

Na základě podnětů od účastníků Akademie PR i vedoucích pracovníků knihoven byl v září 2017 připraven **speciální půl-denní kurz Ředitel a PR specialista knihovny – jak na úspěšnou spolupráci**, kterého se zúčastnilo 15 účastníků.

Zároveň evidujeme zájem ze strany účastníků prvního běhu Akademie PR o prohlubovací jednodenní kurz na některá z PR témat, která Akademie nepokrývá.

Autor: Veronika Hyblerová Trachtová, Městská knihovna v Praze

REVIZNÍ ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ SDRUK ZA ROK 2017

Finanční prostředky byly přijímány a vydávány bezhotovostně přes FIO banka, a.s., nebo hotovostně přes pokladnu. Evidenci hospodaření zajišťovala firma 1. Malešická účetní, která rovněž vypracovala účetní závěrku ke dni 31. 12. 2017. Daňové přiznání bylo pracováno a předáno Finančnímu úřadu pro Prahu 1 v březnu 2018.

VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ V ROCE 2017

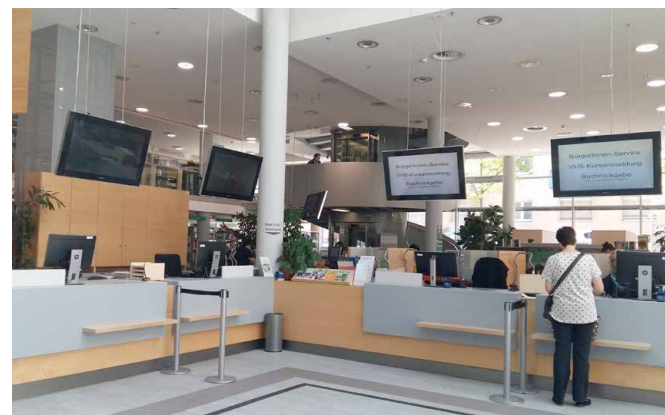
VÝNOSY V KČ CELKEM:	943.367,75
Tržby za KKS 2017, Sb. 2017	454.035,00
Tržby za ostatní semináře	185.300,00
Tržby za zahr. stud. cesty	85.016,00
Tržby z prodeje publikací	523,00
Přijaté členské příspěvky	176.000,00
Státní dotace	35.000,00
Ostatní výnosy	7.493,75
NÁKLADY V KČ CELKEM:	754.272,91
Náklady na KKS 2017, Sb. 2017	359.741,50
Náklady na ostatní semináře	151.880,62
Náklady na zahr. stud. cesty	96.504,39
Publikace (Ročenka 2016)	12.545,00
Bankovní poplatky	420,00
Ostatní režijní náklady	110.837,40
Odpisy	22.344,00
STAV VLASTNÍHO JMĚNÍ V KČ K 31. 12. 2017	1.088.957,40
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2017	189.094,84

V Praze dne 20. 3. 2018

V roce 2017 připravilo Sdružení knihoven ČR další studijní cestu po zahraničních knihovnách. Díky spolupráci s Rakouským kulturním fórem mohli čeští knihovníci navštívit celkem sedm knihoven různého typu ve třech městech.

Prvním cílem naší cesty bylo město Linec, hlavní město spolkové země Horní Rakousy a třetí největší město v Rakousku. Žije zde něco málo přes 200 000 obyvatel.

Městská knihovna v Linci¹ sídlí od roku 2007 v moderní budově zvané Věž vědění (Wissenturm), kde sdílí prostory s centrem vzdělávání pro dospělé (tzv. Volkshochschule). Oba subjekty spolu úzce spolupracují, součástí knihovny je např. i výukové centrum s učebnicemi. Zřizovatelem je město Linec. V centru je k dispozici lektor, který naučí studenty využívat informační zdroje i systém knihovny. Vzdělávání knihovníků však probíhá především ve Vídni a Salzburgu pod záštitou Svazu knihoven Rakouska². Knihovna dále spravuje dalších 5 poboček. V každé z nich lze vrátit knihovní jednotky půjčené na jiné pobočce. Tyto knihovní jednotky jsou poté odváženy nazpět do své domovské pobočky.

ZPRÁVA ZE STUDIJNÍ CESTY SDRUK PO RAKOUSKÝCH KNIHOVNÁCH VE DNECH 17.–20. 5. 2017

Jana Jindřichová,
Městská knihovna
v Praze

Vstupní hala knihovny
v Linci

¹ <http://www.linz.at/wissenturm/>

² <https://www.bvoe.at/>

Kromě knih a periodik jsou samozřejmostí i další media (CD, DVD, CD-ROMy, čtečky e-knih). Většina fondu je čtenářům k dispozici na volném výběru. V přepočtu na aktivní čtenáře se každá knihovní jednotka vypůjčí cca 6x ročně. Knihovna periodicky aktualizuje fond a nedisponuje žádnými sklady. Obměna fondu probíhá nejpozději jedenkrát ročně. Vyřazené knihovní jednotky jsou nabízeny čtenářům na tzv. bleším trhu. To je ostatně oblíbený koncept mnoha rakouských knihoven. Půjčování i vracení probíhá v centrální hale a čtenářům jsou k dispozici i samoobslužná zařízení. Vypůjční doby jsou různé, 4 týdny na knihy, deskové hry, noty a čtečky, 3 týdny na e-knihy a 2 týdny na CD, DVD, CD-ROMy a periodika. Prodlužovat lze maximálně dvakrát. Čtečky a rezervace prodloužit nelze. Registrovaní čtenáři mohou využít i přístup do „virtuální“ knihovny Media2go, kde jsou jim k dispozici e-knihy, audioknihy, videa a další elektronické dokumenty. Prezenčně lze oproti dokladu totožnosti zapůjčit i notebook nebo tablet.

Fond je rozmístěn dle žánrů. Zvlášť jsou vyčleněny knihy s velkými písmeny pro zrakově postižené. Knihovna přijímá dary a údajně dostávají mnoho kvalitních titulů, kterými doplňují rozpuštěné velmi žádané svazky.

Mobilní služby knihovna v Linci neprovozuje. Bibliobus byl zrušen a oficiální donáškovou službu nemají.

Čtenářům je k dispozici několik druhů čtenářských průkazů. Výše registračního poplatku se liší i v závislosti na typu půjčovaných dokumentů. Knihovna nabízí i rodinný průkaz. I zde pociťují problémy se získáváním nových čtenářů. Pro zaměstnance plánují semináře zaměřené na oslovování vybraných cílových skupin a získávání nových čtenářů.

Prostor knihovny je vybaven plazmovými obrazovkami, na které lze přenášet dění z víceúčelového sálu. Během roku pořádají kolem 20 veřejných čtení, z toho část i v cizím jazyce. V knihovně je striktně zakázáno konzumovat potraviny i nápoje. Návštěvníci se mohou občerstvit pouze v kavárně, která je součástí budovy. Ochranku knihovna nemá. Na obslužných místech je instalováno krizové tlačítko. U vyhrocených konfliktů zasahují zaměstnanci technického oddělení budovy. V pobočkách s jedním zaměstnancem je krizové tlačítko napojené přímo na policii.

Zaměstnanci pracují spíše na kratší úvazky. Nedaří se příliš dobře nahradit kolegy, kteří odešli do penze. Do budoucna není vyloučena ani další redukce počtu poboček. O pobočkách bez knihovníka neuvažují. Tento model považují za nefunkční.

V odpoledních hodinách jsme v Linci navštívili ještě **Knihovnu Institutu Adalberta Stiftera**³. Knihovna se nachází v budově, kde v letech 1848 až do své smrti v roce 1868 žil česko-rakouský spisovatel, malíř a pedagog Adalbert Stifter (nar. v Horní Planě). V roce 1950 zde byl založen Institut, který má své členy např. i v Japonsku.

Knihovna disponuje asi dvěma a půl tisíci svazky, zajišťuje výstřižkovou službu regionální biografie a je přístupná studentům a badatelům. Jedná se tedy o knihovnu vědeckou, kde je možno uskutečnit pouze prezenční výpůjčky. Fond zahrnuje dílo A. Stiftera v originálech i překladu od roku 1850. Dále sekundární literaturu k jeho dílům, ale i literární teorii či literaturu 19. století. Knihovna částečně doplňuje katedru germanistiky, která na místní univerzitě chybí. Výstřižková služba, tzv. biografický archiv, je vytvářen bez pomoci elektronických zdrojů. Pověřený pracovník denně projde 17 různých periodik, kde hledá informace o 9 000 osobnostech Horních Rakous.

Kromě knihovny se v objektu nachází také výzkumné pracoviště germanistiky a Literární muzeum Horního Rakouska s pietním památníkem Adalberta Stiftera, které nabízí expozici věnovanou osobnostem hornorakouského literárního života, a jsou zde vystaveny originály nábytku ze Stifterova bytu, zapůjčené z několika rakouských muzeí. Lingvisté v Institutu se podílejí na atlasu dialektů Horních Rakous.

Druhý den naší cesty jsme nejprve zavítali do univerzitního města Kremže. Žije zde přibližně 24 000 obyvatel, ale jejich počet se pravidelně navyšuje o studenty několika univerzit.

Městská knihovna města Kremže⁴ se nachází od roku 2009 v zrekonstruovaných prostorách středověkého dominikánského kláštera. Součástí výzdoby interiéru jsou i nedávno odkryté středověké fresky, přístup vede po památkově chráněném schodišti. Knihovna je i přes své umístění v historickém objektu bezbariérová (výtah přistavěný z vnitřního traktu).

Nabízí literaturu nejrozličnějších žánrů (cca 38 tis. sv.), několik druhů periodik a zvuková media (cca 4 tis. KJ; kromě CD, DVD a audioknih stále i magnetofonové kazety!). Výpůjční doba pro knihy a kazety pro děti je 4 týdny, vše ostatní 2 týdny. Údajně se

4 <http://buecherei.krems.at/cms/website.php>

na rakouské poměry jedná o jednu z větších knihoven. K dispozici jsou čtenářům dva internetové terminály (poplatek 1 € za půl hodiny).

Autorská čtení, žánrová čtení a další kulturní akce se odehrávají přímo v prostorách knihovny (v dětském oddělení jsou oblíbené „sedací“ schody), na ně navazuje malý výstavní prostor, určený k prezentaci děl místních výtvarníků.

Knihovna má okolo 1600 aktivních čtenářů, pracovníci jsou dva, na pomoc přichází dva studenti knihovnictví (tříletá povinná praxe). Po skončení praxe však studenti zpravidla odchází jinam. Otevřeno je 26 hodin týdně v pracovních dnech – v době naší návštěvy byla provozní doba z důvodu nedostatku personálu omezena. Původní provozní doba byla 35 hodin týdně.

Existuje zde několik druhů registračních poplatků: roční pro dospělé – 22 € a děti a studenti – 11 € v případě, že si půjčují jen knihy a periodika; 45 a 22 € pokud se přidají i další média. Rodiny s dětmi mají slevy – 6 € při 2 dětech, 4 € při třech, a pokud je v rodině 4 a více dětí, využívá některé služby bez poplatku. Knižovní jednotky lze vypůjčit i jednorázově za menší poplatek, který se mění s druhem půjčované KJ (od 50 centů do 1,5 eura na týden). Zpozdne je 50 centů za každý započatý týden. Beletrie je stavěna dle žánrů. Knihy si sami balí do folie a na předsádku vlepují stručnou anotaci. Knihovna láká čtenáře na výstavy knih, které však nejsou příliš nápadité. Na volném výběru jsou i DVD a údajně se stále dobře půjčují. Spolupracují s dalšími kulturními institucemi a podle toho filmy nakupují. Často i ty z kategorie pro náročnější diváky. Velkou oblibu mají i audioknihy.

Na návštěvu druhé knihovny v Kremži jsme zavítali přímo do univerzitního kampusu. Dunajská univerzita sídlí od roku 1995 v bývalé továrně na cigarety, jejíž budova přestala stačit a v roce 2005 se rozšířila o novou moderní zástavbu ve dvoře. Do ní byla přestěhována i univerzitní knihovna. Škola se zaměřuje na vzdělání dospělých, na postgraduální studium. Má ve svém areálu kino, sportoviště i školku pro děti studentů. (Školné činí 20 000 € za semestr.)

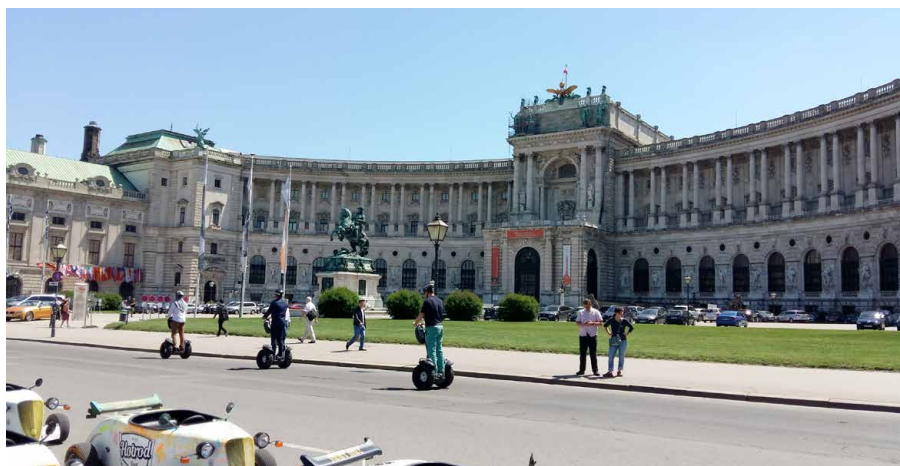
Knihovna Dunajské univerzity⁵ vlastní na 85 tisíc knihovních jednotek. Čím dál větší objem představují e-knihy. Slouží jako univerzitní knihovna nejen pro Dunajskou univerzitu, ale i pro soukromou univerzitu vzdělávající dentisty a také pro tzv. Odbornou vysokou školu. Poskytují přístup do 24 licencovaných databází, studovna je pro studenty otevřena od 7 do 22 hodin. V prostorách knihovny je dostatek uzavřených skleněných boxů, vhodných ke studiu nebo práci na úkolech, kabinky se dají rezervovat. Čtenáři si mohou absenčně půjčit najednou 10 jednotek, půjčuje se na 4 týdny s možností trojnásobného prodloužení. Knihy se dají půjčovat přes self-check a vracet jak osobně, tak poštou, a po zavření i do biblioboxu. Knihovna má otevřeno 60 hodin týdně, jelikož studenti většinou již sami pracují, není třeba přes léto nijak upravovat otevírací dobu.

Zaměstnanců knihovny je celkem 8 (6 úvazků).

⁵ <https://www.donau-uni.ac.at/de/index.php>

V podvečer druhého dne jsme dorazili do rakouského hlavního města a navštívili další univerzitu. Institut slavistiky se nachází v kampusu na Spitalgasse, a jak je z adresy patrné, původním účelem tohoto objektu byla nemocnice. Z architektury je původní účel znát dodnes, stále připomíná starší nemocniční budovy, jaké známe i z Česka. **Knihovna katedry slavistiky Vídeňské univerzity**⁶ slouží primárně cca 2 000 studentům tohoto oboru. Registrovaným čtenářem se však může stát i badatel z řad veřejnosti. Roční poplatek v tomto případě činí 15 €. Zpozdné je 0,20 € za den. Knihovna byla nedávno sloučena s knihovnou východoevropských studií. Ve sbírce má 2500 vzácných tisků, např. Bibli kralickou nebo první vydání Gramatiky české od Josefa Dobrovského. Tyto vzácné tisky jsou k dispozici studentům i k prezenčnímu studiu. Knihovna zastává názor, že jako univerzitní knihovna by měli studentům poskytnout přístup k co největšímu množství studijních materiálů.

⁶ <https://slawistik.univie.ac.at/home/>

Poslední den jsme nejprve navštívili **Ústřední knihovnu vídeňské městské knihovny**⁷. Ta od roku 2003 sídlí v centru města v budově speciálně pro knihovnu postavené – 1 patro vyhrazené pro kanceláře, 2 patra volný výběr a nad knihovnou kavárna. Knihovna je „majákem“, který ční nad rušným dopravním uzlem. Tvarem i okny má připomínat loď. Budovu v délce 150 metrů navrhl architekt Ernst Meyer.

Celkem má vídeňská knihovna 39 poboček. V každé čtvrti se nachází jedna. Bibliobus byl pro nezáměr čtenářů zrušen. Mobilní služby tedy poskytují pouze výjimečně a formou donášky pro seniory, kterou obstarávají dobrovolníci. V nejmenších pobočkách pracují 2 lidé, ve větších je do 10 pracovníků. Pro zápis čtenáře je nutná trvalá adresa v Rakousku a doklad s fotografií (ŘP, pas). Roční poplatek čtenářů do 18 let věku neplatí, pro studenty nebo pro držitele „sociální karty“ je registrace se slevou. Možné je využít i jednodenní průkaz za 3,80 €, běžný poplatek činí 24 €. Průkaz slouží k fyzickým výpůjčkám i k přístupu do platformy Overdrive s elektronickými dokumenty a také pro přístup k PC a DVD přehrávačům.

Čtenář si může vypůjčit najednou 24 jednotek, zpozdné je 0,20 € denně. „Bestsellery“ je možné půjčit pouze na 2 týdny a za extra poplatek 2,30 €. Extra poplatky ve výši 1,60 € jsou účtovány i za DVD, hry na konzole a CD-ROMy. Veškeré placení se však provádí pouze u pokladního automatu. Deskové hry vůbec nevedou, prý je na ně ve Vídni speciální klub, tak by si konkurovali. Knihovna má možnost „všudevracení“, ale svazky se vracejí skrz centrální sklad zpátky na původní místo.

⁷ <https://www.buechereien.wien.at/>

Fond centrální knihovny je rozdělen do tzv. colleges (kolejí), což má symbolizovat vzdělávací účel knihovny. Kolejí je celkem šest a jsou rozděleny tematicky, nikoliv dle typu půjčovaných knihovních jednotek. (Jazyk a literatura, region a cestování, společenské vědy, knihovna pro děti, umění, technika). Každá college je zodpovědná nejen za organizaci práce v rámci útvaru, ale také za nákup a správu fondu. Knihovna je zaměřena i na výuku jazyků a mnoho jazykových kurzů nabízí k zapůjčení. Pořádá též workshopy a storytelling v cizích jazycích. Knihovna je vybavena mnoha místy pro práci s PC. Z toho čtyři místa jsou vyhrazena pouze pro ženy, údajně z bezpečnostních důvodů. Další čtyři místa umožňují puštění CD/DVD z fondu knihovny. Jednou týdně v knihovně působí penzionovaná učitelka a poskytuje doučovací hodiny.

Bezpečnost v knihovně zajišťuje ochranka, která pravidelně budovou prochází.

Návštěvu rakouských knihoven jsme zakončili v majestátní budově **Rakouské národní knihovny**⁸. Moderní část Národní knihovny obsahuje sbírky od roku 1850 do současnosti. Kromě literárních obsahuje i řadu dalších muzejních sbírek, např. papírů, globů, esperanta. V roce 1992 byla přistavěna ke staré budově Hofburgu. Jde do hloubky 14 metrů pod zemí, 4 patra uchovávají na 3 miliony svazků. Objednané svazky se ke čtenářům dostávají ze skladů pomocí důmyslného dopravního systému vozíčků na kolejnici.

Dále se knihovna věnuje intenzivně velkému projektu digitalizace novin⁹. Na stránkách projektu je k dispozici již 19 milionů stránek. Denně stránky navštíví 3 tisíce návštěvníků. Umožňují fulltextové hledání a lze přejít ze švabachu na snadněji čitelný font. Nejstarší zpřístupněné noviny jsou z roku 1568. Je zde možno najít i několikery noviny vydávané v Praze v rámci rakousko-uherské monarchie. Knihovna též spolupracuje s Google Books.

⁸ <https://www.onb.ac.at/>

⁹ <http://anno.onb.ac.at/>

Ve vstupní hale jsou šatní skříňky a odložení tašek je zde povinné. Roční průkaz stojí 10 €, denní je za 3 €.

Knihovna má kolem 350 zaměstnanců.

Na závěr jsme si ještě prohlédli tzv. Prunksaal. Nádhernou barokní knihovnu nechal postavit císař Karel VI. roku 1723. Základem knihovny byly soukromé sbírky Habsburků, především sbírka Evžena Savojského.

Na závěr bych rád poděkoval Rakouskému kulturnímu fóru za spolupráci na této studijní cestě a všem kolegům v rakouských knihovnách, kteří se nám velmi profesionálně věnovali. Úroveň knihoven a jejich služeb v Rakousku je srovnatelná s úrovní v České republice. Služby se od těch, které známe z ČR, nijak neliší. Na rozdíl od českých knihoven ty rakouské více pracují s dobrovolníky a mají propracovanější systém vzdělávání pracovníků v knihovnách. Více informací o rakouském knihovnictví je k dispozici v Bulletinu SKIP, zvláštní číslo 2016.¹⁰

¹⁰ <http://skipcr.cz/dokumenty/rakouske-knihovnictvi>

Studijní cesta Sdružení knihoven ČR byla připravena ve spolupráci s Asociací francouzských knihovníků (Association des Bibliothécaires de France), jmenovitě s Amandine Jacquet. Velkou měrou se také na zajištění cesty podílela Zuzana Hájková z Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Oběma dámám bych zde v úvodu chtěl poděkovat.

Městská knihovna v Lyonu¹¹

Bibliothèque de la Part-Dieu

Henri-Jean Louis Paul Martin, ředitel Městské knihovny v Lyonu ve čtvrti Saint Jean¹², si jasně uvědomoval problém rostoucího počtu dokumentů¹³ a potřeby nového prostoru pro stále početnější čtenáře. Naštěstí jej Louis Pradel¹⁴, starosta města Lyon, vyslyšel a dne 18. července 1966 rozhodl, že v centru Lyonu postaví novou knihovnu na pozemku o rozloze 5 000 m².¹⁵ Stalo se tak v bývalé vojenské čtvrti Part-Dieu, která se později proměnila v moderní obchodní centrum města. Dne 6. prosince 1972 starosta Lyonu knihovnu slavnostně otevřel.

ZPRÁVA ZE STUDIJNÍ CESTY SDRUK PO FRANCOUZSKÝCH KNIHOVNÁCH, USKUTEČNĚNÉ VE DNECH 30. 10. AŽ 3. 11. 2017

Daniel Bechný,
Studijní a vědecká
knihovna Plzeňského
kraje

¹¹ <https://www.bm-lyon.fr/>

¹² Ředitelem Městské knihovny v Lyonu byl v letech 1962–1970.

¹³ V době přesunu do nové knihovny jich bylo kolem 800 000.

¹⁴ Starostou Lyonu byl v letech 1957–1976.

¹⁵ Vypracováním architektonického návrhu byl pověřen Jacques Perrin-Fayolle.

Centrální objekt představuje „silo“ se sklady do výše 17 pater. Sedm pater je vyčleněno pro historické dokumenty. V současnosti je ve skladu deponováno kolem 3 milionů dokumentů a kapacita se opět naplnila. Sklady, s řízeným klimatickým režimem, jsou vybaveny dopravníkovým systémem a v případě požáru se automaticky spustí hasicí systém. Kolem ústředního sila jsou situovány prostory pro uživatele. Ve své době se stavba s 27 290 m² užité plochy stala druhou největší knihovnou na světě. Knihovna, s cca 300 tisíci dokumenty ve volném výběru, je v prostoru pro uživatele členěna do tematických celků řazených většinou podle Deweyova desetinného třídění.¹⁶

Již déle si v knihovně uvědomují, že velkým problémem jsou služby, s nimiž se při výstavbě vůbec nepočítalo. Částečně se to povedlo vyřešit přístavbou vchodu od lyonského nádraží v roce 2007, kde je k dispozici kavárna a klimatizovaný výstavní sál. Velkým a trvalým problémem je ovšem to, že knihovna původně vůbec nepočítala s prostorem pro děti a další služby, které jsou dnes v městských knihovnách běžné. Knihovna byla koncipovaná jako výhradně studijní knihovna kvůli svému bohatému historickému fondu. Dnes se pojetí knihovny zcela obrátilo a přispěly k tomu i okolní univerzitní knihovny, které se otevřely široké veřejnosti. Právě otevřenost je nyní hlavním hybatelem Městské knihovny v Lyonu. Otevřenost zahrnuje nejen uživatele, ale i spolupráci a partnerství s mnoha institucemi ve městě.

¹⁶ Katalogizace probíhá ve formátu MARC dle pravidel Francouzské národní knihovny.

Historický hendikep budovy ve službách překonávají knihovníci vytvořením městečka pro děti, kde mohou i tančit, starat se o zahradu a hrát si. Oblíbeným formátem pro aktivaci dětí je „tajemný předmět“, který je vystaven jeden měsíc, a děti hádají a pátrají, co by to mohlo být. Po uplynutí této doby udělají vždy besedu o předmětu, který byl tím velkým tajemstvím. Není zanedbána ani spolupráce se školami, která přerůstá do mimoškolní doby. Otázka menšin, zejména v souvislosti s migrací, je ve Francii chápána poněkud odlišně od naší praxe. Je to dáno jinou historickou zkušeností s děličí linkou mezi usedlými menšinami a nově příchozími imigranty. Pro menšiny dělají například speciální večery, kde mají i osoby, které umí nutné jazyky, ale přiznávají, že lektorů pro některé jazyky se jim nedostává. K novým službám, které dříve nebyly ani myslitelné, patří rovněž

po chodbách rozeseté stanice s tablety. Je s nimi možný přístup do placených databází časopisů, rádií a dalších informačních kanálů a zdrojů. Praxe je ovšem taková, že uživatelé většinou skončí u sledování YouTube apod. S tím je spojeno i nové směřování knihovny se zaměřením na média a problematiku „fake news“. V prostoru volného výběru například vybírají literaturu, která řeší vybraná témata ve zjednodušené podobě. Druhou stránkou této služby je dostat do oběhu knihy, které často ležely již dlouho ve skladu.

Jak již bylo uvedeno výše, knihovna byla původně zaměřením pouze prezenční a studijní. Obsahuje tak rozsáhlé a významné sbírky, které jsou díky digitalizaci,¹⁷ započaté v roce 1993, přístupné na internetu v digitální knihovně Numelyo.¹⁸ Historický fond je významný hned z několika důvodů. Obsahuje bohaté materiály o tiskářském průmyslu v Lyonu. Dále je možné sem zařadit, za přispění Francouzsko-čínského institutu, vytvoření tzv. Čínského fondu. A v neposlední řadě sem patří sbírka jezuitů z Fontaines, která vznikala mezi roky 1951 a 1998 a která čítá kolem 500 tisíc dokumentů.

Součástí digitální knihovny Numelyo je webová stránka s fotografiemi zaměřenými výhradně na region Rhône-Alpes, a to včetně zcela nových snímků, u nichž má knihovna zajištěno svolení s publikováním. Do tohoto fotoalba může přidávat své fotografie široká veřejnost a těší se tak velkému zájmu.¹⁹ K další prezentaci fondu slouží i hojné akce a výstavy. Silné zastoupení mají i sociální sítě,²⁰ které informují o akcích a životě v knihovně vůbec, ale také o nových digitalizovaných dokumentech. Ty jsou často prezentovány jako snadno využitelné pro každého, jen s nutným uvedením zdroje.²¹ Toho využívají i ti, kteří do knihovny jinak nechodí a nejsou v ní ani registrováni.

Obdobou naší referenční služby Ptejte se knihovny je stránka Le Guichet du Savoir.²² Služba funguje od roku 2004 a v roce

¹⁷ Základ digitalizace představuje část sbírek zpracovaných společností Google. U dokumentu je to vždy označeno.

¹⁸ <http://numelyo.bm-lyon.fr/>

¹⁹ <http://numelyo.bm-lyon.fr/include/babelyo/app/01ICO001/>

²⁰ Twitter, Facebook.

²¹ Zejména v případě aplikací Pinterest a Instagram.

²² <http://www.guichetdusavoir.org/>

2011 provedla knihovna její redesign. Nyní je pro všechny uživatele zdarma. Všechny otázky jsou odpovězeny a publikovány do 72 hodin. Následně jsou archivovány a indexovány. Dle údajů knihovny 33 % uživatelů této služby nenavštěvuje knihovnu vůbec. Službu zajišťují tři lidé na plný úvazek, ale pomáhají jim i další kolegové. V roce 2006 vytvořili blogovou stránku, kde knihovna vybírala aktuální témata, která se nyní soustředila do webové služby s názvem Influx s podtitulem Webzin, který rozhýbe vaše neurony.²³ Influx nejenom reaguje na současnou vlnu nepravdivých zpráv nebo řeší jiné zajímavé otázky, ale zároveň se snaží představit všechny nástroje, které knihovna má a které jsou využitelné při vyhledávání relevantních informací.

Velice brzy bude Městská knihovna v Lyonu otevírat novou, a to již 17. pobočku. Není to situace ve Francii nijak obvyklá, spíše naopak. Současný ředitel knihovny, Gilles Eboli²⁴, vnímá tuto pozitivní věc jako nesamozřejmý proces, který vyžaduje neustálou komunikaci s veřejností a se zřizovatelem. V dokumentu *Jak by měla vypadat knihovna pro Lyon* prezentuje právě zřizovateli myšlenku, že knihovna nikdy nebyla důležitější než v současné době. Její budoucnost vidí dobře, pokud se včas přizpůsobí změnám. Podle něho nejen že knihovna může bojovat s nepravdivými informacemi, ale čtvrt bez ní, ze sociologického pohledu, vůbec nefunguje. Tento poznatek získal od uživatelů knihovny v průběhu dotazníkového šetření.

Městská knihovna má nejvyšší rozpočet ze všech institucí v Lyonu. Lyon samotný je v aglomeraci 50 obcí, kde je dalších 50 knihoven, kterým Městská knihovna v Lyonu metodicky vypomáhá.

Registrace a poplatky za služby jsou různé a odvíjí se hlavně od věku čtenářů (do 18 let jsou služby zdarma). Některé služby, jako například internet, jsou zcela zdarma a není potřeba se pro jejich využívání v knihovně ani registrovat. Registrace je nutná

²³ <http://www.influx.com/>

²⁴ V letech 2003–2007 byl prezidentem Asociace francouzských knihovníků.

pro absenční služby po dosažení věku 18 let a je možné ji čerpat rok nebo jen čtyři měsíce. Tomu pak odpovídá i výše poplatku. Knihovna nabízí i sdruženou „kulturní“ kartu, která je dražší, ale zahrnuje možnost využití služeb partnerských institucí v Lyonu.

Bibliothèque du 6e - Clémence Lortet

Jak jsme uvedli dříve v textu, Městská knihovna v Lyonu bude v nejbližší době mít 17 poboček. Jednou z těch nově otevřených je i 6. knihovna, která byla veřejnosti představena 17. června 2017. Na rozdíl od ústřední knihovny ve čtvrti Part-Dieu, byla tato moderní pobočka v ulici Bossuet koncipována jako prostor, který je zaměřen na své uživatele a ne na uložené knihy. Provokativní záměr „knihovny bez knih“ je tak možná částečně realizován ve dvou patrech prosvětlené a odlehčené plochy s 1000 m². Je tu umístěn fond čítající pouze 22 tisíc dokumentů všeho druhu, z nichž jsou dle statistiky zatím vypůjčeny stále 2/3. V nabídce nechybí ani deskové hry, kterých je kolem 300 kusů, a každý měsíc jsou obnovovány. Knihovna deklaruje, že je přizpůsobená potřebám snad každého čtenáře. Můžete zde nalézt čítárnu, oddělený kout pro batolata, učebnu s 11 počítači s přístupem k internetu,²⁵ dva bary, multifunkční místnost nebo uzavíratelnou pracovnu pro větší skupiny. Sál her je vybaven opravdu pro hraní videoher a má svůj pevný rozvrh. Knihovna nese jméno po francouzské přírodovědkyni Clémence Lortet a na základě jejího díla vznikl i design této pobočky. Tapety na zdech, inspirované touto botaničkou, vytvořili studenti zdejší umělecké školy.

Výběr knih si dělají knihovníci na pobočce sami, ale nákup a zpracování dělá ústřední knihovna v Part-Dieu.²⁶ V knihovně Clémence Lortet pracuje celkem deset zaměstnanců, přičemž dva se zabývají činnostmi spojenými s ICT a jeden pracovník je plně vyčleněn na pořádání různých akcí. O vracení knih se stará z 15–30 % automaticky systém přístupný zvenku a zbytek dokumentů je vrácen uvnitř. Knihovnický pult je poměrně

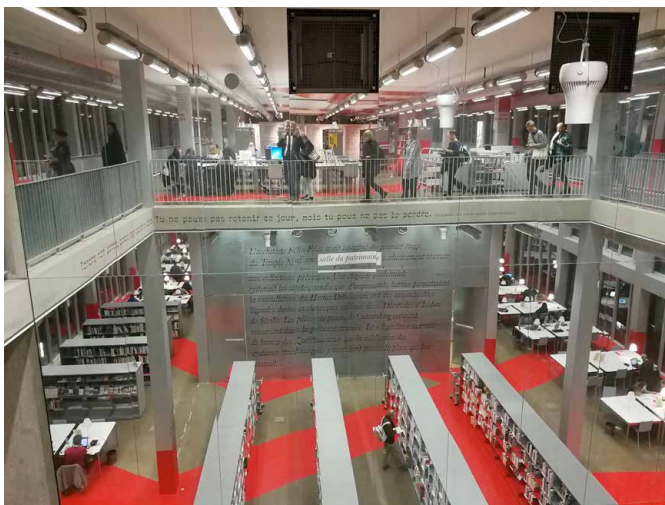
²⁵ Na počítačích jsou přístupné všechny zdroje, které jsou nabízeny i v ústřední knihovně na Part-Dieu.

²⁶ Výše rozpočtu je pro všechny pobočky rozdělena dle jejich velikosti. 6. knihovna je střední velikosti a její roční příspěvek na akvizice je tak 50 000 €.

malý, ale pracovník zase může být více v kontaktu s uživateli. Vymáhání pokut řeší Městská knihovna v Lyonu přes systém městské pokladny. Registrace a poplatky byly zmíněny výše u ústřední knihovny.

Mediatéka Andrého Malrauxe ve Štrasburku²⁷

²⁷ http://www.mediatheques.strasbourg.eu/medias/medias.aspx?INSTANCE=EXPLOITATION&PORTAL_ID=WBCT_WBCTDOC_28.xml&SYNCMENU=INF_MED_MALRAUX

²⁸ Doporučuji k dalšímu čtení článek v měsíčníku Čtenář. Čtenář, 2017, 69(12), s. 462-463. ISSN 0011-2321.

²⁹ Mediatéka je zapojena do sítě 32 knihoven v regionu, v níž jsou tzv. tři Mediatéky eurometropole Štrasburk (kam spadá i Mediatéka Andrého Malrauxe), osm Městských mediaték ve Štrasburku a 21 mediaték a obecních knihoven eurometropole.

³⁰ <http://ibosvitart.com/>

³¹ Údaj z roku 2014.

Mediatéka Andrého Malrauxe ve Štrasburku vznikla rekonstrukcí sýpky v původních docích. Podobně jako u výstavby lyonské knihovny v 70. letech minulého století i zde bylo potřeba politického rozhodnutí, které padlo v roce 2004.²⁸ V roce 2006 začala přestavba a o dva roky později se původní sýpka proměnila po rekonstrukci v mediatéku, umístěnou v hustě obydlené čtvrti plné dalších kulturních institucí.²⁹ Za výborným příkladem proměny typického brownfieldu stojí architekti Jean-Marc Ibos a Myrto Vitart,³⁰ kteří navrhli do posledního detailu i interiér. Nejvyšší ze sedmi pater této budovy je určeno pro zaměstnance a zbývajících šest je přístupných veřejnosti. Knihovna a jejích 80 zaměstnanců se na 11 800 m² užité plochy řídí konceptem „třetího místa“, který využívá 34 550 registrovaných čtenářů.³¹ Ti zde stráví asi dvě hodiny v průměru od úterý do neděle, což představuje zhruba dva tisíce návštěvníků denně, kteří generují kolem 3,5 tisíce výpůjček. 50 % výpůjček se odehrává v prvních

patrech, kde je umístěno oddělení dětské a hudební a filmové. Ve vyšších patrech, tematicky určených pro starší čtenáře nebo tematicky vyhraněných výpůjček již méně. Po celé budově jsou místa k sezení a pro uživatele je k dispozici 100 počítačů s připojením k internetu, WiFi je samozřejmostí. 300 tisíc dokumentů je půjčováno přes výpůjční pulty nebo selfchecky, ale vrácení probíhá pouze přes automatický systém, který pomocí RFID technologie vrácené knihy rovnou třídí.³²

Vzhledem k tomu, že ve Štrasburku je umělecká škola, je v mediatéce oddělení s jedinečnou sbírkou studentských prací a široká nabídka studijních materiálů s uměleckým zaměřením, určených výhradně pro prezenční půjčování. V tomto fondu mají shromážděny autorské listy s ilustracemi a také komiksy, které jsou věcně zpracovány i podle použité techniky a původu. Snaží se získat nejen původní ilustrace, ale i všechny dokumenty, které souvisí s procesem vzniku daného díla. Protože se jedná často o zajímavý materiál, pořádají z něho návštěvníci velmi vděčné výstavy.

Přestože v roce 1870 byla původní knihovna zničena válečným požárem,³³ může se dnes mediatéka opět pochlubit historickým oddělením s asi 300 tisíci svazky datovanými od 11. do 18. století. Studovat je můžete v srdci knihovny, které je doslova uprostřed budovy, jehož sál s podlahou zlaté barvy odkazuje na knižní iluminace.

V oddělení zahraniční literatury se snaží knihovna ukázat rozmanitost kultur různých zemí. Mísí je udržení jazyků v multikulturní společnosti.³⁴ Tento ušlechtilý záměr nás poněkud překvapil realizací, protože podstatná většina cizojazyčných dokumentů bylo v oddělení pouze v překladu.³⁵

Služba l@ppli vznikla v knihovně roku 2016. Jedná se o experiment, na kterém testují ekonomický model půjčování e-knih

³² Zhruba 900 tisíc dokumentů dohromady pak mají všechny tři knihovny patřící mezi Mediatéky eurometropole Štrasburk.

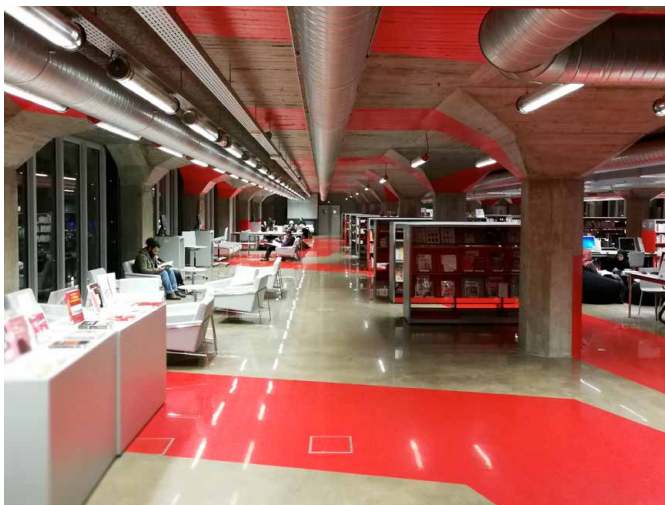
³³ V době obléhání Štrasburku, za francouzsko-pruské války, byl v noci z 24. na 25. srpna 1870 zničen kostel Temple-Neuf, kde byly tou dobou shromážděny sbírky z Protestantské univerzity ve Štrasburku a knihovny města Štrasburku.

³⁴ V době naší návštěvy byla zcela náhodou na programu čeština.

³⁵ S migrací se objevil ale i nový problém s jazyky, které tu dříve nebyly tolik zastoupeny, například syrština nebo bulharština. Těmto požadavkům přizpůsobují i nároky na brigádníky, u nichž je vyžadována širší jazyková připravenost.

a rovněž způsob jejich půjčování. Prvním z nich je francouzský typ představovaný službou Prêt numérique en bibliothèque (PNB)³⁶. Knihy v PNB nepatří knihovně, platí se pouze přístup do databáze, která v současnosti obsahuje asi 130 tisíc titulů. Druhý model je německý a pořízení e-knih opisuje model nákupu knih tištěných, podle vzoru služby divibib. Půjčování e-knih v l@ppli platí knihovna na 28 dní a zaručují formáty čitelné na všech zařízeních. Podle statistiky z roku 2016 tuto službu využívalo 200 čtenářů.

V mediatéce se neustále snaží designovat nové služby. Někdy se to daří a někdy si čtenáři sami vymyslí lepší službu. Například informace umístěné na každém patře se ujaly dobře, ale místo pro práci ve skupinách, které nazvali „stammtisch“ si studenti sice oblíbili, ale postupně jej sami přetvořili na nejtišší místo v knihovně, kde hlučné skupiny nejsou vůbec trpěny.

³⁶ Projekt PNB se opírá o „Doporučení pro rozvoj digitálního čtení ve veřejných knihovnách“, kterou podepsala francouzská ministryně kultury a komunikací Fleur Pellerinová. Nakladatelům ve Francii se ovšem vůbec nelíbí.

Národní univerzitní knihovna ve Štrasburku

³⁷ Zničen byl například jediný originál rukopisu Hortus Deliciarum z 12. století.

³⁸ O rok později se stal K. A. Barack ředitelem nové knihovny, která v té době čítala již přes 100 tisíc darovaných svazků, konfiskátů z klášterů nebo duplikátů zničených svazků dovezených z Německa. V současnosti je ve fondu kolem 3,5 miliónů dokumentů a historické fondy obsahují přes jeden milion položek.

³⁹ Hlavním architektem moderní proměny byl Nicolas Michelin.

⁴⁰ Jedinou nevýhodou vzdušného řešení je přenos hluku z centrálního schodiště do okolních prostor, a tak tu najdou využití automaty na špunty do uší.

Stejný osud, jaký postihl původní fond městské knihovny, měla i knihovna univerzitní.³⁷ Šok mezi tehdejší komunitou vědců a akademiků vyústil ve sbírku, která byla zahájena 30. října 1870 Karlem Augustem Barackem.³⁸ Mezitím byla znovu, ale již v eklektickém stylu, postavena a v roce 1895 otevřena i nová knihovna. V 50. letech minulého století byla knihovna z důvodu nevyhovujících a kapacitně nedostatečných prostor přestavěna. Původní historizující interiérové prvky byly odstraněny a nahrazeny dobovými. V letech 2011–14 proběhla kompletní rekonstrukce, jejíž rozsah byl paradoxně umožněn právě zásahem v letech 50., ze kterých zůstaly pouze dva reliéfy u vchodu.³⁹ Z památkářského hlediska totiž nebylo nutné zachovávat žádné historické prvky, což mělo pozitivní vliv na nové vnitřní uspořádání knihovny.⁴⁰

Knihovna se 150 zaměstnanci je otevřena sedm dní v týdnu pro studenty i pro širokou veřejnost. Specifická poloha na rozhraní dvou států se odráží také v možnosti využívání služeb knihovny, kterou vedle všech Francouzů mohou navštěvovat i Němci z oblasti Štrasburk-Ortenau. Po přestavbě se knihovna stala vyhledávaným místem i z důvodu pořádání nových akcí. Jak ukáží níže, knihovna je zároveň muzeum, a proto ve své činnosti řeší několik misí najednou. Svým uživatelům a dalším zájemcům nabízí knihovna pronájem konferenčního sálu pro 140 lidí, umožnění výstav v sále o velikosti 500 m². K dispozici jsou tu sály pro práci ve skupině, které se objednávají zdarma přes internet. Míst k prezenčnímu studiu je zde až 600.⁴¹ Bez čtenářského průkazu je možné navštěvovat i čítárnu o 20 místech. Průkaz zhotovují přímo na místě a je i s fotografií. Běžný čtenář si může absenčně půjčit deset knih, ale badatelé až 30. Badatelé z řad doktorandů si mohou rezervovat i svou studovnu, která je uzamykatelná pomocí kódu, který obdrží do mailu. Plná registrace pro čtenáře od 16 let stojí 34 €.

Přestože je možné si v katalogu vyhledat a vypůjčit knihy i z dalších univerzitních knihoven, automatické vrácení je umožněno jen u knih z jejich fondu. Ostatní výpůjčky řeší knihovníci manuálně.⁴² Velké oblibě se těší kolekce dokumentů z doby před rokem 1945, kde je nyní již více než 500 tisíc digitalizovaných stran.⁴³

Akvizice probíhají zejména nákupem.⁴⁴ Knihovna má nyní právo pouze na regionální povinný výtisk. Zaměřují se programově na studium evropského společenství a na problematiku spojenou s náboženstvím. Dalším bodem zájmu je historie, archeologické nálezy a orientalistika. V této oblasti, která započala s působením druhého ředitele knihovny Juliuse Eutinga, nemají konkurenci. Potřebují proto i odborníky, kteří práci s těmito přesahy zvládnou. Vedle archeologické a orientální expozice je od roku 2013 ve sbírkách univerzitní knihovny uchovávána většina ruko-

⁴¹ Podle našeho průvodce se již několikrát zaznamenal stav, kdy vpouštěli do knihovny jen čtenáře, kteří přišli využít pouze absenční služby.

⁴² Přestože se nabízí možnost využívat tento systém i s mediátekami eurometropole, tak z důvodu jiného zřizovatele ke spolupráci nepřešli.

⁴³ <http://www.numistral.fr>

⁴⁴ 22 767 monografií a 4 823 periodik v roce 2016.

pisné pozůstalosti Jacquese Maritaina, jehož stylizovaný pokoj je rovněž v majetku knihovny a je zde trvale vystaven.

SEKCE PRO AKVIZICI

Daniel Bechný,
Denisa Szaffnerová
Studijní a vědecká
knihovna
Plzeňského kraje

27. akviziční seminář

Pod sekci pro akvizici náležely v roce vždy dvě události. Porada pro knihovny s povinným výtiskem a nabídkovou povinností a celostátní akviziční seminář. Uvažovali jsme z časových důvodů o sloučení těchto dvou akcí do jedné, ale hlas lidu rozhodl, že stávající dělení je vyhovující, a tak jsme i v uplynulém roce zůstali u stejného formátu.

V naší zprávě začneme nejprve s 27. akvizičním seminářem, který se konal 19. října 2017 v budově Staré radnice v Krajské knihovně Vysočiny. Po Ing. Aleši Brožkovi, který se při loňském setkání rozloučil, se nejprve chopil přivítání Mgr. Daniel Bechný, ředitel SVK PK a „novopečený“ předseda sekce pro akvizici SDRUK. Dále se slova ujala Ing. Jitka Hladíková, která poskytla semináři útočiště, a z této pozice nás seznámila se všemi organizačními náležitostmi. Následně předala slovo PhDr. Markétě Hejkalové, ředitelce 27. podzimního knižního veletrhu, která všechny přítomné pozvala do Kulturního domu Ostrov, aby se veletrhu zúčastnili, a také na jeho doprovodný večerní program, který byl navštíven v hojném počtu – LiStOVání s Robertem Fulghumem v nové knize *Co jsem to proboha udělal*.

Seminář byl přestávkami rozdělen do čtyř bloků. V prvním vystoupil PhDr. Hanuš Hemola z NK ČR. Přiblížil nám *Prioritu 3 – Budování knihovních fondů a informačních zdrojů* z Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020, která se týká budování knihovních fondů a informačních zdrojů. Koncepce byla 23. 11. 2016 přijata a vzata na vědomí vládou ČR. Základním motivem a cílem koncepce je společné budování knihovny, jejích služeb a informačních zdrojů a otevřeného prostoru pro vzdělávání, kulturu a osobní rozvoj, což je i formulováno ve vizi koncepce. V NK ČR se konala 5. 10. 2017 pracovní porada, byl vytvořen neformální tým v zastoupení různých typů knihoven a byly dohodnuty a zdůrazněny hlavní směry pro řešení

této priority: pokračovat v podpoře doplňování zahraniční literatury pro jazykovou přípravu, literatury národnostních, etnických menšin, literatury pro handicapované a nekomerční literatury a realizace nákupu licencí na zpřístupnění výsledků digitalizace na základě novely AZ. Dalším cílem bylo zavedení dotačního programu na podporu akviziční činnosti knihoven včetně doplňování starších fondů z antikvariátů, aukcí a internetových portálů. Inspirací je nový dotační program pro ochranu kulturních statků. PhDr. Hemola, jako garant Priority 3, na závěr přítomné akvizitery vyzval k účasti na práci týmu.

Mgr. Jan Doboš z Knihovny Antonína Švehly si připravil příspěvek *Co znamená X v zemědělské knihovně?* V příspěvku mu sekundovala akvizitérka knihovny Ludmila Burgetová. Mgr. Doboš na úvod představil Knihovnu Antonína Švehly, její systém akvizice, zmínil též její předmět, tematický profil fondu a druhy dokumentů, které jsou v této úzce specializované knihovně doplňovány. Jsou to tištěné české i zahraniční monografie, periodika, elektronické knihy a EIZ. Ve stavu fondu tištěných monografií je obsažen historický fond 9 512 knihovních jednotek a fond novodobých tisků 985 345 knihovních jednotek. Ve fondu periodik je celkem 8 950 titulů, vázané ročníky čítají 187 719 knihovních jednotek, volná čísla 17 424 knihovních jednotek. Tradičním a nosným způsobem doplňování je mezinárodní výměna, díky níž získali do fondu knihovny 9 613 neperiodických publikací a 4 309 titulů periodik. V knihovně se zabývají vlastním vývojem aplikací pro akvizici. Ve své prezentaci kolega vysvětlil, co se skrývá pod signaturou X. Tato signatura zahrnuje dosud nezpracované nerelevantní historické tisky nebo nerelevantní málo časté tisky, které jsou zpracovávány dle individuálního posouzení. Ke správě těchto dokumentů vyvinuli technické řešení, které chtějí rozšířit do sítě zemědělských knihoven. Zmíněné dokumenty pod signaturou X jsou k dispozici i pro ostatní knihovny. Na rozvoji aplikace k signatuře X dále v knihovně pracují.

PhDr. Linda Jansová, Ph.D., z Knihovnického institutu NK ČR si připravila příspěvek o portálu [Studijní pomůcky pro knihovníky](#), jehož je autorkou a editorkou. Za tento počin obdržela letos cenu v soutěži MARK 2017. Kvůli náhlému onemocnění ovšem její prezentaci převzal PhDr. Hanuš Hemola. Vývoji portálu předcházely diskuze o tom, které zdroje by knihovníci mohli používat pro přípravu na zkoušky vztahující se k typovým pozicím z Národní soustavy povolání (NSP), resp. Národní soustavy kvalifikací (NSK). Jednou z možností bylo využít stávající zdroje, ale uspořádat je tak, aby odpovídaly jednotlivým typovým pozicím, a zpřístupnit je na jednom místě. Vhodné dokumenty si zde najde i knihovník akvizitér. Přehled zdrojů je aktualizován a průběžně je hlídána aktuálnost odkazů. Je možné doporučení nových pomůcek ze strany uživatelů přes webový formulář či upozornění e-mailem.

[27 let k Vaším službám](#) byla komerční prezentace Tomáše Loukoty, Dis., z knižního velkoobchodu OPA. Společnost byla založena v srpnu 1990 jako první soukromý knižní velkoobchod po roce 1989. Od svého vzniku po současnost spolupracuje s knihovnami. Jejím velkým plusem je jak široký sortiment, tak skutečnost, že OPA je rodinná firma. Spolupracuje s více než 250 nakladateli, poskytuje zajímavé rabaty. Celou vnitřní organizaci i činnost neustále zdokonaluje a přizpůsobuje požadavkům obchodních partnerů, tedy knihovnám. Objednávky přijímají přes internet, e-mailem, poštou, telefonicky, faxem i osobně. Dodávají vlastní dopravou, menší zásilky kurýrní službou Geis. Vyřizují doobjednávky starších titulů. Rovněž nabízejí možnost nákupu přímo ve velkoskladu s následným dovozem knih. Ve firmě si zakládají na osobním přístupu k zákazníkům, knihami žijí a knihy je baví. Během uplynulých dvou let se přestěhovali do nového skladu, který umožňuje pružnější expedici zboží. V lednu 2017 spustili nové webové stránky s objednávkovým a fakturačním systémem, který upravili dle požadavků knihovníků. OPA nabízí přehled o novinkách v celé šíři knižního trhu, zasílá nabídku nových i chystaných titulů e-mailem a výhodný rabat.

[Katalog prací a typová pozice akvizitér v Národní soustavě povolání](#) nám představila Ing. Dana Smetanová z NK ČR. První část prezentace se týkala informací o současném stavu přípravy novely Katalogu prací a druhá se věnovala akvizičním činnostem v Katalogu prací. Vysvětlila, proč se tato změna chystá a že hlavním jejím cílem je provázání Katalogu prací s NSP⁴⁵ a NSK⁴⁶. Stav v době konání semináře byl takový, že návrhy byly v připomínkovém řízení MPSV a pracovalo se na dalších změnách a návrzích pro další typové pozice. Vznikly pracovní skupiny zaměstnanců knihoven různé velikosti a typu k jednotlivým typovým pozicím:

- akvizitér, katalogizátor, správce fondu,
- metodik,
- systémový knihovník, správce digitální knihovny,
- knihovník v přímých službách, referenční knihovník, knihovník v knihovně pro děti.

Součástí práce skupiny je shromáždění podkladů, výběr výstižných formulací, případně vytvoření nových; doplnění činností, které v Katalogu chybí; odstupňování činností ve třídách podle složitosti, odpovědnosti, namáhavosti práce; porovnání formulace z hlediska obtížnosti s ostatními pozicemi a příbuznými profesemi v katalogu prací (např. archivář, správce ICT, lektor). Co se týče zákonné formy, návrhy pro Katalog prací musí být rozpočtově neutrální, nesmí zavdat příčiny k masovějšímu zvedání tříd ani příčiny ke snižování tříd. Návrh by měl otevřít možnost zařadit zaměstnance do příslušné třídy podle náročnosti práce bez ohledu na typ a územní působnost knihovny. Toto je v současnosti v Katalogu prací systematicky řešeno pojmy: knihovny s lokální působností (třída 7-9), knihovny s regionální působností (třída 8-10), knihovny s celostátní působností, ale asi ve čtyřech bodech je nesystematicky zařazen pojem knihovny s krajskou působností. Ing. Smetanová dále představila zařazení povolání akvizitér v NSP a stupňování akvizičních činností v Katalogu prací spolu s návrhy možných nových formulací katalogových vět.

⁴⁵ <http://www.nsp.cz/>

⁴⁶ <https://www.narodnikvalifikace.cz/>

Mgr. Anděla Prchlíková ze SVK PK nás svým příspěvkem **Retro-spektivní doplňování fondů a nabídkové seznamy odepsaných dokumentů** uvedla do problematiky akviziční praxe doplňování fondů z nabídkových seznamů a vybídla knihovny ke spolupráci při vytváření těchto seznamů. Shrnula, jak by dle ní měly nabídkové seznamy vypadat, aby byly akvizitérům k užítku a práce s nimi byla snadnější. Zmínila význam nabídek pro krajské knihovny, kde doplňují regionální fond, duplikáty, náhrady za ztracené nebo poškozené exempláře v běžném i konzervačním fondu. Uvedla své zkušenosti při získávání dokumentů z nabídek jiných knihoven a poukázala na některé nešvary, které se vyskytují při zveřejňování seznamů. Vygenerované odpisové seznamy v některých knihovnách obsahují informace, které jsou pro výběr zbytečné, a naopak některé chybí. Také bývá v seznamech zahrnuto vše včetně ztrát a zničených dokumentů, a to je dokument po výběru pak nedostupný či ve stavu, kdy je zbytečné jej zpracovávat do fondu. V nabídkových seznamech nesmí chybět v úplné formě údaje názvové, autorské, nakladatelské a rok vydání. Důležitý je také formát souboru. Naprosto nevhodné jsou skeny tištěných výstupů (jpg), které nelze snadno prohledávat ve srovnání s textovými formáty (xls, doc, pdf). Dále by v knihovně uvítali abecední řazení seznamu dle autora/názvu. Z praxe uvedla příklady, kdy knihovna obdržela dokumenty s vytrženou titulní stranou, knihy čitelné, ale špinavé, polité či polorozpadlé. Takové dokumenty by se na nabídkové seznamy neměly dostávat nebo by jejich stav měl být zřejmý z nabídkového seznamu.

O **Kritériu výběru literatury v akviziční praxi MZK** pohovořila Mgr. Ludmila Pohanková, vedoucí odboru doplňování fondu MZK Brno. Počátky MZK se datují do roku 1770, kdy byla založena soukromá příruční knihovna Moravsko-slezské hospodářské společnosti pro povznesení zemědělství, přírodovědy a vlastivědy. Z hlediska akvizice byl důležitý rok 1947, MZK získala právo celostátního povinného výtisku. MZK má celkem 4 239 016 knihovních jednotek a přírůstek za rok 2016 činil 40 845 knihovních

jednotek. Rozložení způsobu nabytí při získávání neperiodických publikací je 71 % povinným výtiskem, 16 % nákupem a 13 % tvoří dary. Základní kritéria nákupu stanovuje poslání a funkce knihovny a její strategie budování fondu, zajišťující optimální strukturu a obsah fondu. Garantují doplňování národní produkce (současné i dříve vydané) v maximální úplnosti, a to pro účely archivní i pro zajištění univerzální dostupnosti bohemikální produkce. Doplňují dokumenty se zaměřením na potřeby brněnských vysokých škol, vědeckých a odborných pracovišť, a to především v oblasti společenských a přírodních věd, kultury a umění, v souladu s profilem fondu knihovny. Sledují odborné potřeby vysokoškolsky graduovaných uživatelů a studentů hlavních univerzitních oborů požadujících základní i nadstavbovou literaturu. Hlavními kritérii při nákupu dalších výtisků české produkce, zahraniční literatury a výběru z darů jsou relevantnost, kvalita, komplexnost, půjčovnost, požadavky čtenářů, jazyk, druh dokumentu, cena, ale například i druh vazby. Všechna tato kritéria byla v prezentaci podrobně rozebrána pomocí tabulek, statistik a grafů. Zajímavostí při zajišťování relevantnosti dokumentů je systém garantů. V MZK se osvědčilo mít z řad pracovníků knihovny tzv. guaranty, kteří jsou pověřeni sledovat novinky dle přidělených oborů. Garanti jsou v těchto oborech vzděláni, mají své kontakty na příslušné fakulty vysokých škol a odborná pracoviště. Dvakrát týdně se pro ně chystá výstavka z došlých povinných výtisků (PV), ze kterých vyberou tituly svého oboru a doporučí k nákupu. V akvizici tipy vyhodnocují a dokončují akviziční proces doplňováním z různých zdrojů. PV je umístován pouze prezenčně ve studovně. Při nákupu upřednostňují tištěný formát.

Něco z **akviziční praxe SVKUL** jsme se dozvěděli od Bc. Denisy Szafterové ze Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem. Nejprve v krátkosti pohovořila o SVKUL a představila své oddělení, náplní jehož činnosti není pouze akvizice, ale i kata-

logizace, expedice, revize, odpisy, paginace s tvorbou metadat v rámci digitalizace a nově i PR činnosti. Stav knihovního fondu k 31. 12. 2016 činil 747 687 knihovních jednotek a v roce 2016 bylo přijato do evidence ve všech odděleních 21 172 knihovních jednotek. Z rozpočtu je pokryt i nákup e-knih (eReading, Flexi-books). Protože SVKUL plní vedle krajské i městskou funkci, je nákup dokumentů složitější, protože pokrývá akvizici fondu od vědecké literatury po beletrii. Na výběru vhodných dokumentů k doplnění do fondu se podílí také jednotliví vedoucí výpůjčních oddělení a pracovníků poboček. V SVKUL funguje též akviziční komise, složená z vedoucích pracovníků jednotlivých oddělení. Schází se minimálně dvakrát ročně a specifikuje obecné cíle budování fondu. Fungování komise s výběrem knih jednotlivě či s knihou v ruce není možný, protože knihy se nakupují co nejrychleji a nejlevněji. V knihovně fungují všechny způsoby doplňování fondu: nákup, regionální povinný výtisk, dary, projekty a výměna (např. s Deutsche Nationalbibliothek v Lipsku). Využívá projekty Česká knihovna a Cizojazyčná literatura. Na základě nabídek nebo osobního výběru se doplňují z darů deziderata nebo publikace, které v knihovním fondu nejsou. V rámci PV zpracovává knihy, brožury, kartografické dokumenty, pohledy, kalendáře (vyjma plakátů). Nákup probíhá ve velké míře prostřednictvím webových portálů knižních distributorů a e-shopů nakladatelů a knihkupectví. Oddělení přímo obchoduje i s vybranými nakladateli. Produkci univerzit řeší kromě jiného také formou kontinuálních objednávek s některými VŠ. Bc. Szafrnérová z praxe uvedla pár tipů na usnadnění práce v akvizici, např. používání souborů sdílených na Google Disk, pro nákup s knihou v ruce pak doporučila mobilní aplikaci Barcode Scanner. Také představila nové činnosti oddělení akvizice související s nutností větší propagace zakoupených dokumentů, protože zveřejňování novinek na webu knihovny nestačí. V oddělení z tohoto důvodu vedou knihovni Instagram, Twitter a připravují spuštění knihovního blogu/magazínu v novém.

PhDr. Ila Šedo, vedoucí knihovny Západočeského muzea v Plzni (ZČM), vystoupil s přednáškou **Akvizice v muzejní knihovně**. V knihovně ZČM se řídí tematickým plánem doplňování. Vlastní akvizice je podmíněná charakterem knihovny a její historií. Muzeum bylo založeno roku 1878, ovšem nejstarší fond sahá i do starší doby. Uměleckoprůmyslové muzeum, které v té době vzniklo, mělo určité zaměření a v historickém toku doznalo změn. Nejvíce to bylo poznat v r. 1948, kdy se v Plzni sloučila tři muzea a složka průmyslová úplně zanikla. Technické obory se přestaly doplňovat. Akvizici v průběhu let ovlivňovalo i složení odborných oddělení muzea. V minulosti například existovalo oddělení pivovarnictví. O pivovarské muzeum však kvůli určitým okolnostem přišli, a tak se přestal doplňovat obor pivovarnictví. Naopak v posledním desetiletí vzniklo muzeum loutek a v knihovně se bude rozšiřovat fond literatury o loutkoherectví a související obory. Akviziční politika je ovlivňována tím, že nakupují dokumenty v jednom exempláři a všechny publikace trvale uchovávají. Dalším prvkem, který ovlivňuje akvizici, je struktura muzejních knihoven, která se většinou dělí na studijní fondy a sbírkové fondy. Sbírkové fondy se řídí odlišnou legislativou a jsou prvkem, který většina veřejných knihoven nezná. Většina muzejních knihoven má dva druhy sbírkových fondů. Jeden je věnován regionální literatuře a druhý historickým fondům. Akvizice pro studijní a pro sbírkový fond je stejná. Regionální literaturu v knihovně shání v malých nakladatelstvích a na regionálních akcích. Informace o regionální literatuře získávají i z místního tisku, sledováním regionálních grantových projektů, které přispívají na vydávání publikací. Zaměřují se na regionální odbornou literaturu a literaturu partnerských institucí. U akvizice sbírkového historického fondu je situace jednodušší. Informačním zdrojem jsou především aukce a aukční katalogy, nabídkové seznamy a antikvariáty. Nákup probíhá samozřejmě prostřednictvím distribucí a nakladatelů, někdy velmi malých až specializovaných nakladatelů. Dalším způsobem akvizice je vý-

měna, která funguje velmi dobře. Z hlediska ZČM je při výměně podstatné, že jejich publikace se dostanou k partnerům. V neposlední řadě jsou v akvizici využívány dary, které jsou mnohdy zdrojem vzácných či zajímavých publikací.

S komerční prezentací vystoupili Ing. Jiří Šilha (Tritius Solutions a.s.) a Ing. Miloš Novotný při představení bezplatného portálu [Centák.cz](#) (Centrální akvizice), který knihovnám umožní pohodlnější a efektivnější nákup. Hlavní výhodou této platformy je přímé a co nejužší napojení na stávající systémy, které firma distribuuje (Clavius a Tritius). O provázání a napojení na jiné knihovní systémy vytvořením příslušného API uvažují. Centák nabídne ediční plány řady distributorů a nakladatelství (zatím s Euromedií a Albatrosem). V Centáku je vyhledávání titulů a porovnávání cen spojeno v jediném kroku, dále slouží k vytváření objednávek a sledování dodání. Do košíku se vloží tituly a systém vypočte a nabídne varianty nákupu s různými cenami. Systém Centáku a e-shopy distributorů jsou propojeny přes API. U dodavatelů mají zajištěnu minimální smlouvu na 25% slevu, a pokud má knihovna smlouvu jiný (vyšší) rabat, je v tomto systému nastaven. Centák používají zkušebně dvě knihovny s Claviem a v nejbližší době nabídnou užití portálu i dalším uživatelům Clavia. Tritius bude plně podporován začátkem roku 2018. V plánu mají doplnění funkcí pro zlepšení nákupu, které budou například využívat data a informace z objednávek knihoven a půjčovanosti titulů. Objednávky se vytváří ve webovém rozhraní Centáku a objednávka se poté převede do Clavia. Fakturace i reklamace probíhají na úrovni knihovna – dodavatel. Ing. Novotný v demoverzi prakticky ukázal propojení portálu se systémem Clavius. Předběžní zájemci z řad knihoven užívajících jiné knihovní systémy se mohou ozvat. V této fázi vývoje je prioritou přidání více dodavatelů a práce na propracovanějším výběru dokumentů.

Komerční konkurenci v příspěvku [Akviziční portál – nová aplikace](#) nejen pro akvizitory předvedl Ing. Martin Lipert (Team Library s.r.o.). Seznámil s novou platformou (portálem), který má dva hlavní cíle, a to sjednotit všechny vydávané knihy do jednoho katalogu a porovnat ceny jednotlivých dodavatelů. Aplikace dále obsahuje velmi užitečné funkce, např. kontrolu již zakoupených knih. Portál vznikl ve spolupráci s Městskou knihovnou Antonína Marka v Turnově za podpory VISK 3. Aplikace je nezávislá na knihovních systémech a je k dispozici rovněž zdarma. Princip je takový, že jsou s dodavateli dohodnuty jednotné podmínky pro všechny knihovny, aby i malé knihovny dosáhly na slušné rabaty. V jednom prostředí lze objednávat z různých zdrojů, z jednoho místa (zatím Pemic, Kosmas, Host, Alpress). Ing. Lipert předvedl grafické zpracování portálu a práci v něm. Ukázal na příkladech další funkce pro ulehčení práce akvizitěra:

- možnost náhledu knihy (až 80 str.) v pdf,
- možnost zjištění oblíbenosti titulu, kdy využívají data z portálu [www.databazeknih.cz](#),
- způsob vyhledávání dle různých kritérií (oblíbenost, datum),
- informace o zakoupení dokumentu (ANO/NE),
- možnost filtrovat objednávky,
- možnost nastavení rozpočtů,
- návrhy na nákup od nasdílených kolegů.

Fakturace probíhá na jednom místě. Z portálu se vytiskne faktura po odsouhlasení došlé objednávky knihovnou. Knihy zasílá dodavatel. Reklamace se nevyřizují s dodavatelem, ale s provozovatelem portálu. Při zapojení více knihoven se předpokládá, že na základě obratu mohou být rabaty ještě výhodnější a bude z toho těžit každá knihovna. Pro zapojené knihovny je i možné splnění požadavku, aby současný fond (ovšem pouze na základě ISBN) mohl být na bázi manuálního importu do portálu překlopen. Kdokoliv z dodavatelů a knihoven je vítán.

Porada knihoven s povinným výtiskem a nabídkovou povinností

Do sekce SDRUK pro akvizici patří i porada knihoven s povinným výtiskem a nabídkovou povinností, která se konala 29. května 2017 v Národní knihovně ČR v Praze. Zúčastnilo se jí 23 lidí a zkontrolovat nás přišel na chvíli i kolega Ing. Aleš Brožek. Poradu zahájil Mgr. Daniel Bechný a po poděkování Mgr. Olze Zeinertové za poskytnutí prostor v NK ČR uvedl hlavní body programu. V úvodu Mgr. Bechný přítomné seznámil se statistikou SČKN, kterou k datu 23. 5. 2017 zpracoval a poskytli Milan Šilhan. K tomuto datu je v databázi České knihy uloženo celkem 94 000 titulů. Protože jsme přeložili poradu z podzimního termínu na jarní, bylo k datu 23. 5. 2017 zadáno teprve 3 136 titulů. Pro představu: za celý rok 2015 bylo uloženo celkem 8912 titulů, v roce 2016 pak 10 748 titulů. Ke dni 23. 5. 2017 byl počet smluv s nakladateli 223 (účastníkům byla zaslána aktuální tabulka). Pravděpodobné datum spuštění nové podoby databáze je 1. 6. 2017. V této souvislosti bude databázi spravovat nový editor. Veškeré informace o novinkách budou na webu SČKN.

O aktuálním stavu návrhu zákona o přijetí povinného výtisku e-publikací pohovořil RSDr. Zdeněk Matušík a doplnil tak informace z poslední porady (viz sekce pro akvizici na webu SDRUK). Vládní návrh byl předán Poslanecké sněmovně 25. 1. 2017, stav je možné sledovat na webu PS. V době konání porady byl návrh zákona na 83. pozici pořadu jejího jednání. RSDr. Matušík konstatoval, že nad schválením tohoto zákona visí velký otazník. Klíčové je, že neobsahuje e-deposit periodik, protože by se muselo zasahovat i do tiskového zákona. Novým problémem při zpřístupňování monografií je to, že pokud existuje tatáž publikace jako tištěná i elektronická, tak se e-PV zpřístupní pouze v NK ČR, MZK, VKOL a příslušné krajské knihovně. U PV šířeného pouze online bez hmotného nosiče bude mít právo zpřístupňování všech 16 knihoven s PV. Je otázkou, jak rychle a zda vůbec bude

přijít tento návrh novely zákona o neperiodických publikacích, týkající se elektronického povinného výtisku.

Kolegyně Jiřina Štěpničková si připravila krátkou prezentaci o problematice PV tištěných speciálních dokumentů a navázala tak na svou minulou prezentaci, kde žádala o zpětnou vazbu z ostatních knihoven ohledně zpracování pohledů, plakátů a kalendářů. Po vyhodnocení odpovědí zjistila, že ve většině knihoven s PV se tento typ dokumentů zpracovává. Nejméně se ukládají plakáty, cíleně pouze v NK ČR. Ostatní knihovny je ukládají jen výjimečně, když se jejich obsah týká knihovny nebo opravdu významné události. NK ČR vítá aktivitu knihoven, které své nezařazené plakáty i plakáty, které samy knihovny vydají, pošlou do NK ČR na zpracování. Vyzvala akvizitéry, aby mezi nakladateli (obce, firmy) rozšiřovali informaci, že povinnost zaslání těchto dokumentů existuje. Pohlednice zpracovává více knihoven, především ty, které se týkají regionu. Problémem je, že vydavatelů pohlednic ubývá a nových pohlednic moc není. Požádala o zaslání pohlednic, které knihovny obdrží jako PV a nezpracovávají je. Co se týče kalendářů, tak z 15 knihoven jich 9 určitě zpracovává alespoň částečně, 2 knihovny nezpracovávají vůbec, ostatní se nevyjádřily. NK ČR ukládá opravdu všechny kalendáře a kolegyně Štěpničková rovněž i v tomto případě poprosila ostatní zúčastněné knihovny o zaslání nezařazených kalendářů a o osvětu mezi nakladateli tohoto druhu dokumentů, především obcemi, které často vydávají zajímavé kalendáře a neví o povinnosti zaslání výtisků NK ČR. Na závěr položila dvě otázky: „Uvítaly by knihovny společnou databázi vydavatelů kalendářů? Nechávací knihovny kalendáře ve svém fondu trvale nebo je i vyřazují, posléze vyhazují?“ Email pro odpovědi: Jirina.Stepnickova@nkp.cz. Odezvy budou vyhodnoceny na příští poradě.

Po přestávce vystoupila Mgr. Anděla Prchlíková s krátkou zprávou z oblasti plnění nabídkové povinnosti vysokých škol. Na po-

slední poradě se k tomuto tématu vyjádřila RNDr. Hana Dziková, která předpokládala, že univerzitní nakladatelé se sejdou na veletrhu Svět knihy. K tomuto setkání zatím nedošlo. Pro knihovny z toho ale přesto vyplývá, že komunikace s VŠ nakladatelstvími pokračuje. Spousta univerzitních nakladatelství má již dobře zavedenou praxi, plní svou nabídkovou povinnost a knihovny se dostanou i k neprodejným publikacím. Někde se to nedaří, ale je zde naděje na vyřešení.

Na poslední část porady si Mgr. Bechný připravil malou dílnu ve stylu World Café. Seznámil účastníky s metodou a položil stěžejní otázky související i s pokračováním formátu porady: „Co má řešit tato porada? Jaká témata bychom měli na poradách řešit?“ K dialogu nad zastřešujícím tématem se přítomní akvizitěři rozdělili do čtyř skupin. Úkolem každé skupiny bylo navrhnout nejméně tři stěžejní témata, kterými bychom se měli zabývat na budoucích setkáních. Ve skupině byl zvolen mluvčí, který návrhy zapisoval a poté přednesl všem. Po prezentaci názorů všech čtyř skupin Mgr. Bechný navrhovaná témata zapsal a byla zvolena tři stěžejní témata k další fázi World Café, kdy u stolku zůstal mluvčí skupiny a k němu se přesunuly osoby ze skupiny vedlejší. Úkolem bylo opět se ve 20 minutách shodnout na řešení daného tématu, vybrat nástroje ke zlepšení, a to již konkrétněji: KDO – skupiny vytvořené na základě vybraných témat, aktéři kteří mají být osloveni; KDE – cílené instituce, legislativa, nebo může zahrnovat i to, kde se nástroje potřebné pro dílčí témata budou provozovat; KDY – horizont, v jakém se témata dají řešit nebo komunikovat. Mluvčí pak opět přednesl navrhované nápady a výstup každé skupiny před ostatními účastníky World Café. Na konci procesu byly vytyčeny tři hlavní okruhy k řešení:

1. komunikace s nakladateli (motivace nakladatelů),
2. akviziční praxe (dary, nákup, PV, registr smluv apod.),
3. speciální dokumenty (e-knihy, audioknihy, pohledy, plakáty, kalendáře).

Ke všem tématům byly sestaveny pracovní skupiny a každá v čele se svým garantem prezentovala práci skupiny na poradách. Přesah mimo pracovní skupiny bude zajišťovat vedoucí sekce akvizice dle potřeby.

SEKCE PRO BIBLIOGRAFII

Eva Svobodová,
Studijní a vědecká
knihovna v Hradci
Králové

Sekce SDRUK pro bibliografii pokračovala ve své činnosti již dvacátým třetím rokem. Členská základna zůstala proti roku 2016 stejná.

Zasedání Sekce SDRUK ČR pro bibliografii

Dvacáté deváté zasedání Sekce SDRUK ČR pro bibliografii se konalo 25.–26. 4. 2017 v Krajské knihovně v Pardubicích. Členové sekce zhodnotili výsledky kooperativních projektů zpracování článků pro ANL za rok 2016. Na jednání se dále připravovala témata pro 20. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů v MZK Brno a projednávala se problematika Slovníku českých knihovníků. Na programu byly také první informace o Konceptu národního systému analytické bibliografie a o vzniku odborného bibliografického pracoviště v NK ČR, které přednesla Petra Štastná. Členové sekce vyslechli přednášku „ANL a další článkové databáze a portál Knihovny.cz“, kterou si připravily P. Doležalová a L. Maixnerová. Prezentace L. Jirků se týkala propojování analytických záznamů s plnými texty v digitální knihovně. Dále byli členové sekce seznámeni s činností PSAB za rok 2016. Členové sekce prezentovali bibliografickou činnost svých knihoven za rok 2016 a A. Vitásková připravila soupis Tištěné bibliografie za rok 2016 (blíže: <http://sdruk.mlp.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/clanek/28-jednani-sekce/>).

Pracovní skupina pro analytickou bibliografii (PSAB)

Vzhledem k tomu, že na konci roku 2016 byla v rámci Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2017–2020 přijata opatření k dalšímu rozvoji analytické bibliografie v celostátním měřítku viz bod 3.9 a 3.10 této koncepce a Národní knihovna ČR podala projekt na vytvoření Koncepce analytické bibliografie do podprogramu VISK 1, byla činnost této skupiny utlumena.

Slovník českých knihovníků (SČK)

Bázi Slovník českých knihovníků spravuje Knihovnický institut Národní knihovny ČR, v současnosti je v ní uloženo 822 hesel, aktualizováno bylo 87 hesel. Za rok 2017 přibylo 75 hesel. S jejich tvorbou pomáhají studenti UISK, kteří zpracovali 39 nových hesel.

Kooperační systém ANL

Zajišťování kooperačního systému ANL bylo i v roce 2017 prvořadým úkolem. E. Svobodová pokračovala v práci garantky podprogramu VISK 9/I, v rámci něhož byly realizovány kooperativní projekty jednotlivých krajských knihoven, Knihovny Akademie věd a Geografické knihovny Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Čtrnáct zúčastněných knihoven zpracovalo 20 013 záznamů článků (o 9 méně než v roce 2016) z periodik vydaných v roce 2016, případně 2017 (nebo starších, podle potřeb báze ANL a pokynů koordinátorky). Odpracováno bylo 10 174,5 hodin, z toho 200 hodin při koordinaci projektu. Rozdělení excerpcí základny, metodiku a koordinaci projektů měla na starosti pracovnice SVK HK Z. Mikulecká. Záznamy článků byly zpracovávány klasicky dle podaných projektů. V tomto roce byly projekty zaměřeny na tvorbu nových originálních bibliografických záznamů, které byly vkládány do databáze ANL bez vazby na plné texty. Bohužel stále se nedaří nahradit původní excerpci Národní knihovny ČR (z roku 2010) v plné výši, další problém spočívá v tom, že se zatím nepodařilo dohnat skluz a v projektech se většinou excerpují tituly s ročním zpožděním. Kooperace knihoven v tvorbě souborné analytické bibliografie je velkým vedlejším přínosem celého projektu v podprogramu VISK 9/I.

V roce 2018 budou kooperativní projekty pokračovat ve stejném rozsahu jako v roce 2017, projekt navíc podaly Ústav pro soud-

bé dějiny AV ČR, Knihovna Kabinetu hudební historie EÚ AV ČR a Národní knihovna ČR, celkem 17 institucí. Koordinaci pro rok 2018 a další roky převzala NK ČR.

V roce 2017 přispívalo do ANL, mimo knihoven zapojených v kooperativním projektu, dalších 11 producentů odborných databází, celkem tedy 25 institucí. Kromě záznamů z kooperativních projektů jsou do báze zasílány záznamy z excerpce z regionálního tisku (krajské knihovny), záznamy z odborných periodik (odborné knihovny a univerzitní knihovny) a záznamy z knihovníckého tisku (NK ČR). Za celý rok 2017 bylo ze širší kooperace do báze ANL naimportováno 50 967 záznamů, což je o 2 905 méně než v roce 2016.

K 1. 1. 2018 je v databázi ANL celkem 1 675 178 záznamů, záznamů s odkazy na plné texty je ke stejnému dni 420 039.

Koncepce analytické bibliografie

23. 10. 2017 se v Národní knihovně ČR konal seminář věnovaný prezentaci návrhu koncepce analytické bibliografie. Koncepce byla zpracována v rámci projektu „Analytická bibliografie: koncepce národního systému a příprava vzniku odborného pracoviště v NK ČR“. Projekt byl podpořen z podprogramu VISK 1 Ministerstva kultury ČR. Autoři textu koncepce jsou H. Hemola, L. Jansová a P. Šťastná. Po připomínkovém řízení účastníků semináře byla koncepce dopracovaná a vystavena na <http://ipk.nkp.cz/docs/koncepce/koncepce-narodni-ho-systemu-analyticke-bibliografie>. Národní knihovnou ČR byly také vytvořeny webové stránky k problematice analytické bibliografie <https://sites.google.com/view/analyticka-bibliografie-cr>. Na facebookových stránkách vznikla také uzavřená skupina Bibliografové sobě, jakožto prostor, kde mohou bibliografové řešit a sdílet různé bibliografické otázky.

Kolokvium slovenských, moravských a českých bibliografů

Jubilejní 20. kolokvium se konalo v Moravské zemské knihovně 8.–10. 10. 2017. Uskutečnilo se v rámci Měsíce české a slovenské kulturní vzájemnosti pod záštitou ministra kultury Daniela Hermana. Zahajovací projev přednesl ředitel MZK T. Kubíček. Úvodní část kolokvia se nesla ve slavnostním duchu. Se vzpomínkami na začátky kolokvií vystoupila J. Kádnerová, za Slovenskou stranu zavzpomínal M. Kovačka. J. Kubíček a M. Kovačka obdrželi od ministra kultury děkonné dopisy za jejich přínos k rozvoji česko-slovenských vztahů v oblasti knihovnictví a bibliografie. Zdravici pana ministra přednesla K. Kalistová, náměstkyně ministra kultury.

V odborné části kolokvia odeznělo 20 přednášek k těmto tématům: Srpen 1968, Hříšní lidé měst českých, moravských a slovenských, Morava – historie a vlastivěda, Heraldika, vexilologie a bibliografie a Bibliografie české / slovenské literatury a exilová literatura. Součástí kolokvia byl bohatý kulturní program. Přednášky budou vydány formou elektronické knihy. SVK HK si na vydání elektronického sborníku podala žádost o dotaci do programu K 21.

U příležitosti jubilejního 20. kolokvia byla Moravskou zemskou knihovnou vydána kolektivní monografie „Mezníky bibliografie“⁴⁷. V roce 2017 (z kolokvia v roce 2016) vyšel poprvé sborník přednášek v elektronické podobě⁴⁸. Do této doby byly texty součástí ročenky SDRUK. Příští kolokvium se bude konat v Nitře 7.–9. 10. 2018.

Zápis z kolokvia viz:

<http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/2017/sekce/XX.%20kolokvium%20za%CC%81pis.pdf>

47 KUBÍČEK, Tomáš a Eva SVOBODOVÁ, eds. Mezníky bibliografie: u příležitosti konání 20. kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografů. V Brně: Moravská zemská knihovna, 2017. 228 s. ISBN 978-80-7051-228-9.

48 SVOBODOVÁ, Eva, ed. XIX. kolokvium slovenských, moravských a českých bibliografů [online]. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2017 [cit. 26. 1. 2018]. E-knihy SVK HK. ISBN 978-80-7052-125-0. Dostupné z: <https://www.svkhk.cz/Pro-verejnost/E-knihy-vydane-SVK-HK/XIX-kolokvium-slovenskych,-moravskych-a-ceskych-bi.aspx>

Základní činností sekce SDRUK pro historické fondy je příprava konference Bibliotheca Antiqua a vydání sborníku.

V roce 2017 proběhl v Olomouci 26. ročník této konference, tentokrát v téměř zimním termínu od 29. do 30. listopadu, pozdější termín byl zvolen s ohledem na jiné akce podobného zaměření v České republice.

Konference se konala, jako již mnohokrát, v Arcidiecézním muzeu v sále Mozartea, který poskytuje velmi důstojný i inspirativní prostor pro takovou akci. Konference se zúčastnilo téměř 50 zástupců různých pamětových institucí z České republiky a Slovenska a během dvou dnů bylo předneseno 23 příspěvků. Do sborníku jich bylo zařazeno 17, ostatních 6, které zazněly pouze ústně, si tak mohli vyslechnout pouze účastníci konference.

SEKCE PRO HISTORICKÉ FONDY V ROCE 2017

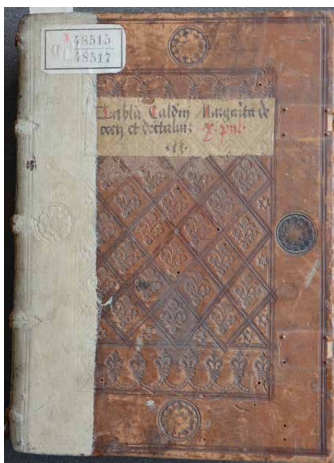
Jitka Holásková,
Vědecká knihovna
v Olomouci

Sborník byl vydán v nákladu 160 ks, jeho cena byla stanovena na 290 korun, oproti dřívějším letům měl sborník o téměř 50 stran více, z toho 20 stran tvořila velmi zdařilá barevná příloha. SDRUK, který je spoluvydavatelem sborníku, uhradil částku 12 tisíc korun, která byla vyplacena autorům příspěvků. Konferenční poplatek byl ponechán ve stejné výši jako v roce 2016, také zástupcům členů SDRUK byla poskytnuta sleva.

Všechny příspěvky opět vykazovaly vysokou kvalitu, přítomné zaujalo pojednání o *Sporu mezi Universitní knihovnou (dnešní VKOL) a Archivem Kraje olomouckého o knihovnu metropolitní kapituly*, jehož autorem je Štěpán Kohout. Prostudování si zaslouží i příspěvek Lucie Ulbríkové *Zošlachtené papíre* na knihách z fondu *benediktínské kláštornej knižnice v Broumově*, který sice nezazněl na konferenci, ale byl zveřejněn ve sborníku a podkladem pro něj byla diplomová práce autorky.

Dvacátý sedmý ročník konference se uskuteční 28.–29. listopadu 2018.

V roce 2017 byly základem činnosti sekce práce na realizaci centrálního portálu českých knihoven Knihovny.cz, provoz a rozvoj serveru ObálkyKnih.cz a oblast digitalizace.

V průběhu roku 2017 zajišťoval SDRUK uzavírání smluv se zájemci o přistoupení k portálu. Členové SDRUK-IT se zapojili do práce expertního týmu portálu, řada knihoven podala do programu VISK 8B projekty, v jejichž rámci se knihovny připravují na zapojení do portálu. Moravská zemská knihovna v Brně pak v rámci svého projektu zajišťovala provoz a další vývoj portálu. Nejvýznamnějším počinem bylo bezpochyby zprovoznění indexu zahraničních zdrojů v rámci portálu. Národní technická knihovna zahájila programátorské práce na službě Získej, která doplní portál Knihovny.cz o meziknihovní služby a služby do-
dávání dokumentů.

Tak jako v předešlém roce provozovala JVK v Českých Budějovicích server ObalkyKnih.cz. Databáze před koncem roku obsahovala přes 1,57 mil. obálek a 315 tis. obsahů českých i zahraničních dokumentů, více než 430 tis. anotací, 3,12 mil. hodnocení u 157 tis. titulů a 10 tis. komentářů a přes 50 tis. fotografií autorů. V roce 2017 služba zpracovávala cca 2 miliony požadavků denně. Denně do databáze přibývá průměrně 500 dokumentů (cca 6 GB dat). V roce 2017 byl projekt prezentován na řadě celostátních setkání odborné knihovnické obce (Konference Knihovny současnosti, článek v časopisu Čtenář, přednáška studentům v rámci cyklu Jinonické informační pondělky...). Projekt ObalkyKnih.cz jako jeden z nejpřínosnějších projektů na národní úrovni využívá dnes již většina českých knihoven, ale i muzea, archivy a další instituce. Hlavní servery projektu jsou provozovány v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, záložní server je umístěn v Moravské zemské knihovně v Brně. Hlavními cíli rozvoje v roce 2017 byly: vylepšení skenovacího klienta (vkládání obsahů a obálek z PDF, skenování všech autorit titulu, skenování více ISBN), sklizení dalších repozitářů Kramerii-

SEKCE PRO INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE (IT)

Tomáš Kubiček,
Moravská zemská
knihovna

us, zjednodušení metadatového API, bezztrátová optimalizace velikosti obrázků, vyhledávání více ISBN titulu, import e-knih MKP a napojení na záznamy tištěných verzí titulu. Probíhala také manuální kontrola vložených anotací a díky spolupráci s portálem cbdb.cz byla obohacena databáze hodnocení o více než 3 miliony hodnocení knih.

Ve dnech 11.–12. 4. 2017 proběhl v MZK VI. seminář k digitalizaci (nejen) pro krajské knihovny. Na semináři se probírala problematika dlouhodobého uchování digitálních dat se zaměřením na podporu těchto aktivit v programu VISK, validace metadat, vývoj nástroje ProARC nebo rozvoj České digitální knihovny a systému Kramerius, zpřístupnění digitalizovaných dokumentů prostřednictvím mobilních a webových aplikací. Představeny byly projekty Digitální matematická knihovna a Obálky knih. Značná část semináře pak byla věnována i problematice zvukových dokumentů nebo možností spolupráce knihoven v oblasti IT.

Sekce vzdělávání se v roce 2017 ocitla na pomezí dvou etap. Ta první, chýlící se ke konci, byla věnována finálnímu zpracování materiálů týkajících se vzdělávání dětí v knihovnách se zaměřením na čtenářskou gramotnost. Tým odborníků na tuto problematiku napříč všemi knihovnami završil své snažení s implementací získaných zkušeností a výsledků dobré praxe do metodického materiálu, který bude v následujícím roce zveřejněn pro potřeby všech knihoven v elektronické podobě. S ohledem na projekty zpracovávané brněnským KISKem jsme navázali spolupráci s jejich odborníky, aby případně materiály doplnili o své poznatky a zkušenosti. Díky několikaletému úsilí všech zapojených odborníků se domníváme, že v současné době je tato problematika dostatečně pokrytá a s ohledem na probíhající výzvy v OP EU se bude dále rozvíjet v konkrétních projektech samostatně.

Ráda bych jménem SDRUKu poděkovala všem stávajícím členům sekce za jejich práci a čas, který nám věnovali, a jejich mateřským knihovnám za podporu a spolupráci. Velice si vážíme jejich snahy podělit se o svou odbornost i praktické zkušenosti. Děkuje Vám.

Další etapou směřování sekce vzdělávání by do budoucna měla být témata z oblasti mediální a digitální gramotnosti. Tyto oblasti se v praxi ukazují jako jedny z klíčových, které je potřeba ve vztahu k veřejnosti řešit. Malým exkurzem byl obsah některých přednášek naší sekce na KKS 2017 v září v Olomouci. S ohledem na nutnost zbudování odborné základny uvažujeme v I. pololetí roku 2018 oslovit knihovny napříč naší republikou s žádostí o nominování odborných zástupců do činnosti sekce s tím, že bychom rádi navázali spolupráci i se specializovanými a odbornými knihovnami tak, aby daná problematika pokryla široké spektrum koncových uživatelů. Cílem bude uskutečnit na podzim dvoudenní setkání sekce za účelem stanovení strategie a koncepce zpracování vybraných okruhů a témat, včetně časového harmonogramu.

SEKCE PRO INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ UŽIVATELŮ

Radomíra Kodetová,
Krajská knihovna
v Pardubicích

SEKCE PRO REGIONÁLNÍ FUNKCE

Blanka
Konvalinková,
Krajská vědecká
knihovna v Liberci

Sekce SDRUK pro regionální funkce se sešla v loňském roce na jednání 12. 5. 2017 a 10. 11. 2017 v Praze v Klementinu, v Knihovnickém institutu, se kterým tato sekce úzce spolupracuje. Tato dvě jednání doplnil celostátní seminář k problematice regionálních funkcí, který se konal v Pardubicích 25.–26. října 2017.

12. 5. 2017 – zasedání sekce pro RF

Na prvním jednání sekce pro RF se hovořilo o přípravě celostátního semináře v Pardubicích, rozdělily se úkoly a účastníci byli seznámeni s předběžným programem. V. Richter a B. Konvalinková informovali o oslovení sponzorů. Metodičky a metodici přednesli informace z krajů – hlavně o financování RF a včasném (nebo pozdním) uhrazení dotací na RF pro krajské i pověřené knihovny. Zazněly dílčí informace dr. Richtera k přípravě novely Knihovního zákona, k novele Autorského zákona. Podrobně se projednávaly příklady statistického vykazování, ze statistiky vyplynula potřeba sjednocení vykazování registrovaných uživatelů knihovny. Byly rámcově naplánovány semináře ke statistice v krajích. Metodici byli upozorněni a pobídnuti k vyplnění dotazníku k analýze věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven 2017, termín do konce května 2017.

25.–26. 10. 2017 – celostátní seminář v Pardubicích

Tradiční platforma, kde se setkávají metodici a metodičky všech úrovní včetně ředitelů knihoven a diskutují o problémech regionálních funkcí a s nimi spojených dalších činnostech. V pestřím programu se cca 160 účastníků seznámilo se statistikou RF v krajích, poznalo, jak se některé kraje dobře vyrovnaly s problémem pozdního financování – pozdního přidělování dotací na RF. Dále se hovořilo o nově vydaném Standardu pro dobrý fond, důležitém pro obnovu fondů ve všech knihovnách, a o nových kurzech a zkouškách pro knihovníky dle Národní soustavy kvalifikací (v MZK Brno). Účastníci se mohli seznámit také s novinka-

mi, které nabízejí dodavatelé knihovních systémů. Poděkování patří Krajské knihovně v Pardubicích za velkou pomoc s organizováním semináře.

10. 11. 2017 – druhé zasedání sekce pro RF

Proběhlo vyhodnocení semináře Regionální funkce v roce 2017 v Pardubicích, kladné ohlasy, spokojenost účastníků. V. Richter seznámil s přípravou novely Standardu pro dobrou knihovnu: zahrnutí kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit, personální zajištění činnosti knihoven. Dále spolu s V. Pillerovou vyhodnotil dosavadní průběh seminářů ke statistice v krajských knihovnách.

Další informace vyzněla z jednání s kolektivním správcem autorských práv DILIA ve věci plateb za zpřístupňování zdigitalizovaných děl, konstatováno ohrožení služby EDD.

Metodičky a metodici hovořili o potřebě semináře pro nové metodiky (generační obměna a nutnost většího proškolení) v roce 2018 nad rámec běžných setkání sekce SDRUK pro RF – v koordinaci se sekci veřejných knihoven SKIP. V. Richter informoval o projektu na rok 2018: Knihovna věc veřejná.

Při hodnocení loňského roku lze konstatovat, že sekce SDRUK pro Regionální funkce spolu s Knihovnickým institutem vytvářejí základní knihovnické standardy, práce metodiků/metodiček je důležitá při realizaci celostátních průzkumů, přispívají k tvorbě a novelizaci dokumentů, jako jsou Knihovní zákon, Koncepte knihoven, Koncepte Celoživotního vzdělávání.

Poděkování patří za celoroční spolupráci v sekci všem krajským metodičkám a metodikům.

SEKCE PRO SLUŽBY

Ivo Kareš, Zuzana Hájková, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

Sekce služeb se nadále věnuje aktuálním otázkám, souvisejícím s poskytováním knihovnických a informačních služeb participujících knihoven. Právě proto jedním z řešených problémů zůstává meziknihovní výpůjční služba (MVS) jako základní prvek spolupráce knihoven.

Jednání sekce proběhlo 18. května v Národní knihovně v Praze. Hlavní náplní jednání bylo téma **Získej - nástroj pro poskytování meziknihovních služeb v projektu CPK** (pracovníci NTK a NK ČR). Předneseny byly příspěvky:

1. MVS a Knihovny.cz – jak to vzniklo, proč a kde jsme – L. Hvězdová, M. Ouzká (NTK)
2. Průzkum k podobě meziknihovních služeb v CPK – analýza výsledků a zakládajících a partnerských knihoven – K. Košťálová (NK ČR)
3. Analýza a vizualizace procesu služeb dodávání dokumentů včetně MVS – systém Získej – L. Chára (NTK)
4. Průzkum pro Získej 2017 – K. Košťálová (NK ČR)

MVS a Knihovny.cz – jak to vzniklo, proč a kde jsme – L. Hvězdová, M. Ouzká (NTK)

L. Hvězdová v úvodní prezentaci představila nový nástroj pro poskytování meziknihovních služeb v projektu CPK. Mezi hlavní funkcionality bude patřit jednotné prostředí pro vyhledávání, spojení uživatelských identit i online platby – snaha přiblížit knihovní služby standardním internetovským systémům poskytování zboží. Prioritou je návaznost na CPK, Modulární řešení, napojení na knih. systémy (autentizace, dostupnost dokumentu v katalogu, platby) otevřený kód.

Časový harmonogram: dotace přidělena březen 2017, následně výběrové řízení na programátorské práce, průzkum a dotazníkové šetření, propagace, školení. Ukončení testování listopad 2017, 2018 – zkušební provoz.

Rozhodnutí kolegia NTK platit autorské poplatky DILIA za celý systém el. kopií, tedy za všechny knihovny (poplatky DILIA tvoří 70 % ceny el. kopie).

Průzkum k podobě meziknihovních služeb v CPK

K. Košťálová (NK ČR) – informovala o výsledcích průzkumu meziknihovních služeb zakládajících a partnerských knihoven VPK – červen 2016, celkem 18 knihoven.

Z výsledků:

- 17 knihoven je ochotno přijímat požadavky MVS a MRS z jiných knihoven,
- 16 knihoven je ochotno povolit vlastním uživatelům objednávat MVS (otázka, zda je uživatel dostatečně znalý, zda nebude objednávat dokumenty, které knihovna už vlastní),
- 12 knihoven není ochotno zasílat dokumenty MVS přímo do místa bydliště uživatele,
- 15 knihoven je ochotno zasílat kopie z MRS přímo do místa bydliště uživatele,
- více než polovina knihoven (13) je ochotna v určité míře akceptovat sjednocení poplatků za MVS a MRS,
- 14 knihoven je ochotno upravit své knihovní řády a ceníky,
- 15 knihoven není ochotno přijmout k vrácení knihu vypůjčenou v jiné knihovně.

Analýza a vizualizace procesu služeb dodávání dokumentů včetně MVS – systém Získej

L. Chára (NTK) předvedl vizualizaci procesů služby Získej.

Průzkum pro Získej 2017

K. Košťálová (NK ČR) seznámila se záměry plánovaného průzkumu, který by měl oslovit jak knihovny zapojené do CPK, tak

členy VPK i knihovny pověřené vykonáváním regionálních funkcí. Cílem bude zjištění aktuální praxe knihoven, způsob přijímání požadavků na aktivní i pasivní MVS, způsob platby, personální zabezpečení atp.

V diskuzi byly projednány některé z parametrů, na kterých se členové sekce shodli:

- nastavení lhůt pro akceptaci požadavku, tj. doby, do které by se měla knihovna začít požadavku věnovat – ihned, max. 2 pracovní dny,
- zastupitelnost pracovníků garantujících MVS, MRS, DDS – lze řešit přes doplnění dalších mailových adres,
- limity pro předávání požadavků v rámci Získej (tj. knihovna buď vyřídí, nebo pošle dál, vrátí žádající knihovně) – max. 4 dny,
- sjednocení výpůjčních lhůt: shoda na lhůtě 30 dní pro tištěné monografie,
- sjednocení ceny za služby – tisk 2 Kč /1 stránka,
- nastavení alertů a upozornění, které budou generovány systémem.

25. října proběhlo na MK ČR setkání zástupců SDRUK ČR (T. Řehák, I. Kareš), MK ČR (M. Němeček, B. Skučková) a České pošty (J. Bakanová, J. Szlífka). Na základě podkladů ze Sekce pro služby a z NK ČR byla zahájena jednání o možnostech systémového řešení zasílání a financování poštovního pro MVS.

**SDRUŽENÍ KNIHOVEN
ČESKÉ REPUBLIKY
V ROCE 2017:
ROČENKA**

Sdružení knihoven České republiky v roce 2017: ročenka
Redaktorka **Martina Horejšová**
Jazyková korektura **Jaroslava Bednářová**
Grafická úprava **Grafické studio Eternia**
Foto **Veronika Hyblerová Trachtová, Denisa Szaffnerová,
Miloslav Linc, Daniel Bechný**
Vydavatel **Sdružení knihoven ČR**
Vyšlo v Praze v roce 2018

ISBN 978-80-86249-84-1

